

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI  
FILOZOFICKÁ FAKULTA

**Katedra slavistiky**

Sekce polské filologie

studijní rok 2010/2011

**Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a  
tlumočení (lázeňství).**

**Baza terminów i tematyczne karty pracy dla inowacji nauki przekładu i  
tłumaczeń (uzdrowiska).**

**Terminological base and thematic worksheets for innovation of the translation  
and interpretation education (balneology).**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autorka práce: Monika Nýčová, obor polština se zaměřením na hospodářsko-právní a  
turistickou oblast

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou literaturu a citace, které v ní jsou použity.

---

V Olomouci dne 10. 5. 2011

Děkuji Mgr. Janu Jenišтови za cenné připomínky a rady k mé diplomové práci a za metodologické vedení během konzultací této práce.

## OBSAH

---

1. Úvod.....	4
1. 1. Pracovní listy.....	5
1. 2. Česko-polský slovník.....	6
2. Analýza excerpovaného materiálu.....	7
2. 1. Paralelní pojmenování.....	7
2. 2. Přechylování.....	8
2. 3. Původ výrazů.....	9
2. 4. Mluvnický rod.....	10
2. 5. Zrádná slova.....	11
2. 6. Prefixy.....	15
2. 7. Nová slova (neologizmy).....	16
2. 8. Internacionalizmy.....	17
2. 9. Synonyma.....	18
2. 10. Analýza stylistických a chronologických kvalifikátorů.....	18
3. Pracovní listy pro výuku překladu a tlumočení - lázeňství.....	20
A Slovní zásoba lázeňství.....	20
B Polsko-český, česko-polský oddíl.....	23
C Klíč k úlohám.....	45
4. Závěr.....	49
5. Příloha – Stručný slovník.....	51
6. Abstract, Streszczenie.....	58
7. Anotace.....	60
8. Bibliografie.....	61

## 1. ÚVOD

---

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma „lázeňství“. O tuto oblast cestovního ruchu jsem se zajímala již během studia na střední škole, kde jsem se dozvěděla podrobnější informace o tomto tématu. Lázeňství má značnou tradici a bylo hlavním prvkem vývoje cestovního ruchu, potom začala jeho popularita stagnovat a v posledních letech opět nabírá na dynamice. Je to způsobeno především vznikem nových forem, možnostem a propojování jednotlivých aktivit. S vývojem lázeňství se také rozvíjí slovní zásoba na toto téma a vznikají nová slova – neologizmy a takové termíny, které se stanou mezinárodní, jedná se tedy o internacionalizmy. Slovní zásoba na dané téma je velmi bohatá.

Pacientům jsou nabízeny různé formy lázeňských pobytů. Pokud jsou pacienti po různých operacích nebo jsou náchylní k nemocem, tak jim obvodní lékař doporučí k zotavení lázeňský pobyt, který je hrazen zdravotní pojišťovnou a trvá obvykle 3-5 týdnů. Dále je nabízen příspěvkový lázeňský pobyt, na jehož úhradě se podílí pacient, zdravotní pojišťovna uhradí pouze standardní ošetření a léčení, zbytek si platí sám pacient, a samoplátecký pobyt, který si hradí pacient v plné výši z vlastních peněžních prostředků. Mezi další pobyty patří ústavní, tj. pobyt v lázních po předepsanou dobu, a ambulantní, kdy pacient na procedury dochází. Organizují se také dětské ozdravné pobyty zpestřené různými formami zábavy určené především těm dětem, které trpí různými druhy kožních nemocí nebo mají problémy s dýcháním.

Jelikož žijeme ve velmi chaotické době plné stresu, nabízí řada lázní víkendové relaxační pobyty, které jsou v dnešní době stále využívanější. Člověk zde získá potřebnou energii a zregeneruje tělo a duši. Jedná se o balíčky služeb, které zahrnují například neomezený vstup do bazénu, sauny a vířivky, různé druhy masáží, velice populární jsou čokoládové, klasické a thajské masáže nebo pomocí lávových kamenů. Důležitou součástí léčby je i přechod hosta z každodenního stresu do uklidňujícího lázeňského prostředí, kde jsou poskytovány různé léčivé koupele, zábaly, injekční léčba a relaxační cvičení. Lázně se vyznačují vhodnými klimatickými podmínkami, které také přispívají k léčení a celkovému odpočinku.

Tato práce se skládá ze tří částí, a to z pracovních listů, které by měly pomoci studentům polského jazyka k získání a upevnění jejich znalostí v dané terminologické oblasti. Je zde vysvětlena potřebná gramatika, slovní zásoba, texty ke čtení, písemnému projevu a ke konverzaci studentů na dané téma. Další částí je česko-polský slovník, který obsahuje 200

výrazů na téma lázeňství. Mohli jsme volit mezi dvěma variantami pro jeho vytvoření, a to v programu Microsoft Excel a Microsoft Office Access. Byl zvolen program Microsoft Office Access 2007, který umožňuje rychlé a přehledné vyhledávání dané terminologie. Pro každý výraz je vytvořena speciální přehledná tabulka, ve které jsou zaznamenány potřebné údaje. Třetí část je se zabývá teorií, jejíž základem je vytvořený slovník, který se nachází ve druhé části práce. Je zde analyzována daná terminologie a uvedeny příklady odlišností některých výrazů polského a českého jazyka, mezi které patří především mluvnický rod a zrádná slova. Také se v této slovní zásobě vyskytuje velké množství mezinárodních a nových slov.

## 1. 1. PRACOVNÍ LISTY

---

Pracovní listy jsou umístěny v první části a měly by sloužit studentům polonistiky při výuce polské gramatiky a konverzace. Velkou inspirací byla kniha, kterou napsali Ewa Standzoń–Gierak a Mirosław Osip-Pokrywka *SPA i uzdrowiska*, vydaná ve Varšavě roku 2008. Nacházejí se v ní všechny polské lázně, které jsou přehledně rozděleny podle jednotlivých vojvodství: Slezské, Velkopolské, Pomořské, Malopolské, Mazurské a Podleské, Mazovské. Tato kniha je doplněna mapou a ilustracemi. Každá lázeňská destinace je zde detailně popsána – je uvedena stručná historie destinace, možnosti sportovního a kulturního využití, doplněné o zajímavosti, které se v dané oblasti nachází, a samozřejmě jsou zde uvedeny nemoci, na které se dané lázně specializují s možnostmi využití jednotlivých lázeňských služeb, mezi které patří masáže, kosmetika, kadeřnictví, pedikúra a manikúra, parafinové koupele, různé inhalace a relaxační cvičení za doprovodu hudby. Z této knihy byly pro vytvoření pracovních listů čerpány texty, které jsou zpracovány formou doplňování správných slovesných tvarů a vhodných slov podle významu vět. Snahou bylo tyto listy vytvořit nejen formou gramatiky a cvičení, ale také zvolit zábavné prvky učení. Ze seznamu byly vybrány lázně, pro které se podařilo sesbírat největší množství česko-polského materiálu. Zábavným prvkem jsou zde křížovky a osmisměrka na téma nemocí léčených v lázních, jejichž cílem je osvojení slovní zásoby, a had z písmen, který spočívá ve tvorbě jednotlivých výrazů: „Ćwiczenie to ma celu powtórzenie możliwie dużej liczby wyrazów, bez względu na ich odniesienie znaczeniowe.“ (Seretny, Lipińska 2005: 88) Rady z metodologického hlediska jsem čerpala z knihy *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* v níž se m.j. tvrdí, že větší šanci na zapamatování si nových výrazů máme tehdy, když se slovní zásoba během výuky několikrát opakuje. V první části pracovních listů je tedy uveden stručný

slovník, který má seznámit studenty se slovní zásobou a ta je poté postupně osvojována ve cvičeních.

Kromě této publikace bylo potřeba čerpat z internetových stránek, konkrétně [www.wikipedia.pl](http://www.wikipedia.pl), kde jsou využity texty určené ke čtení studentům doplněné ilustracemi nejznámějších polských lázní. Wikipedie byla jako zdroj cvičebných textů použita proto, že obsahuje srozumitelné texty určené laikům, a proto také vhodné pro studenty, kteří se potřebují seznámit se základními informacemi z této oblasti tak, aby byli schopni plynule konverzovat na toto téma a získali potřebnou slovní zásobu. Publikace *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* doporučuje: „Czytanie jest jedną z najlepszych możliwości utrwalania i rozszerzania słownictwa, pod warunkiem, że pracujemy z tekstami dostosowanymi do potrzeb uczących się.“ (Seretny, Lipińska 2005: 102)

„Przeczytany tekst może stać się punktem wyjścia do ćwiczeń z pisowni oraz ćwiczeń w pisaniu.“ (Seretny, Lipińska: 104)

Pracovní listy se skládají z potřebné slovní zásoby na dané téma, jsou zde vysvětleny základní gramatické jevy, polsko-český a česko-polský oddíl, který obsahuje různá kreativní cvičení s obrázky. Součástí těchto výukových listů je klíč k jednotlivým cvičením, kde si studenti mohou zkontrolovat své znalosti. Pracovní listy jsou vytvořeny takovou formou, aby si studenti osvojili potřebnou slovní zásobu a doplnili informace k danému tématu.

## 1. 2. ČESKO-POLSKÝ SLOVNÍK

V druhé části práce jsem vypracovala česko-polský slovník, který se skládá z 200 výrazů spojených s tématem. Slovník je vytvořen v programu Microsoft Office Access 2007. Tento program je nástrojem pro správu databází a umožňuje snadné a přehledné vyhledávání dané terminologie. Pro každý výraz je vytvořena tabulka, v níž jsou zaznamenány potřebné informace. Jedná se o určení správného stylistického a chronologického kvalifikátoru, definici hesla v polském a českém jazyce, polská a česká spojení týkající se daného „slovíčka“, specializaci, polské a české příklady užití, frazeologizmy a případné poznámky. Česko-polský slovník viz příloha č. 1.

Pro vytvoření tohoto slovníku byly použity následující české a polské slovníky:

NSČ1 - MARTINCOVÁ, O., *Nová slova v češtině, slovník neologizmů*, Praha 1998.

NSČ2 - MARTINCOVÁ, O., *Nová slova v češtině, slovník neologizmů 2*, Praha 2004.

SSČŠV - FILIPEC, J. – DANĚŠ, F., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha 2005.

ČNK – *Český národní korpus*.

SWJP - DUNAJ, B., *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996.

USJP - DUBISZ, S., *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2003.

NKJP - *Narodowy Korpus Języka Polskiego*.

ČPFS - MRHAČOVÁ, E. – BALOWSKI, M., *Česko-polský frazeologický slovník*, Ostrava 2009.

U každého výrazu je uvedena zkratka použitého slovníku.

## 2. ANALÝZA EXCERPOVANÉHO MATERIÁLU

Druhá kapitola se zabývá paralelním pojmenováním, kde jsou uvedeny příklady slovních spojení a můžeme pozorovat podobnost a odlišnost česko-polských výrazů. Nachází se zde také podkapitola věnovaná problematice přechylování, v níž dochází k rozdílům, jelikož v polštině existují slova, která si zanechávají pouze mužské podoby. Dále je provedena analýza původu jednotlivých výrazů. Obtížným jevem je mluvnický rod, který se v mnoha případech neshoduje s českým. Kapitola věnovaná zrádným slovům představuje jeden z největších problémů při překladu. Dále jsou uvedeny nejčastější používané prefixy v této práci a jejich význam. Podkapitola nová slova (neologizmy) obsahuje příklady termínů, které jsou typické pro dané téma. V této části práce jsou uvedeny také internacionalizmy, které jsou ve slovní zásobě lázeňství často používané. V předposledním bodu se pojednává o synonymech, ze sebraných materiálů je vybrán jejich stručný přehled. Na závěr této kapitoly je provedena analýza stylistických a chronologických kvalifikátorů.

### 2.1. PARALELNÍ POJMENOVÁNÍ:

Při analýze excerpovaného materiálu v oboru lázeňství byly zaregistrovány některé jazykové jevy, které ve svých komparativních monografiích uvádí prof. Lotko. Jením z nich



jsou paralelní pojmenování v polštině a češtině. Uveďme si na úvod stručnou tabulku s příklady:

POLŠTINA:	ČEŠTINA:
<i>kantor wymiany walut</i>	<i>směnárna</i>
<i>sala gimnastyczna</i>	<i>tělocvična</i>
<i>sala taneczna</i>	<i>tančírna</i>
<i>dom wypoczynkowy</i>	<i>zotavovna</i>

Jak uvádí Lotko, výrazným znakem polštiny je tendence k morfoložicko-syntaktickému tvoření slov. Tato tendence zvlášt' vyniká při konfrontaci s češtinou, v ní daleko více převládá syntetický, tj. morfoložicko-sufixální způsob tvoření pojmenování. Uvedený typologický rozdíl lze ilustrovat srovnáním pojmenování místa děje.“ (Lotko 1981: 69-70)

V tabulce jsou zaznamenána pojmenování jednotlivých míst, která se nacházejí v každých láních. Můžeme zde pozorovat rozdíl na první pohled, česká pojmenování jsou jednoslovná, zatímco polská se skládají z více výrazů. Například *kantor wymiany walut*, samotný výraz *kantor* znamená kancelář, pult. Teprve dodáním dalšího podstatného jména *wymiana walut* čili výměna peněz vznikne pojem *kantor wymiany walut* neboli *směnárna*. *Sala gimnastyczna* - *tělocvična*, je složení: *sala* čili sál, síň a přídavného jména *gimnastyczny* neboli gymnastický. *Sala taneczna* neboli *tančírna* vznikla stejným způsobem jako *sala gimnastyczna*, ale s tím rozdílem že přídavné jméno *gimnastyczny* nahradilo *taneczna*. *Dom wypoczynkowy* – *zotavovna* se skládá z podstatného jména *dom* čili dům, obydlí a přídavného jména *wypoczynkowy* neboli odpočinkový.

## 2. 2. PŘECHYLOVÁNÍ:

---

Ve vytvořeném slovníku jsou uvedena pojmenování odborníků v lékařství v mužských tvarech.

„Charakteristickým znakem flexivních jazyků je derivativní tvoření ženských protějšků k mužským substantivům (přechylování), tedy tvoření rodových dvojic.“ (Lotko 1981: 71)

Jedná se tedy o dvojice typu lékař – lékařka (*lekarz – lekarka*), alergolog – alergoložka (*alergolog – alergolog*), dermatolog – dermatoložka (*dermatolog – dermatolog*), fyzioterapeut – fyzioterapeutka (*fyzjoterapeuta – fizjoterapeuta*), masér – masérka (*masażysta – masażystka*), psycholog – psycholožka (*psycholog – psycholog*), specialista – specialistka (*specjalista – specjalistka*). Z uvedených dvojic můžeme vidět, že některá dvojice mají své protějšky muž – žena (*lekarz – lekarka, specjalista – specjalistka a masażysta – masażystka*) a jiné zůstávají pouze v mužských tvarech (*psycholog – psycholog, dermatolog – dermatolog*)

V polštině ponechávají některá slova pouze mužské podoby, proto se v polských textech běžně vyskytují vazby se “smíšenou“ kongruencí typu, *MUDr. Alena Ruffer lekarz medycyny, Mgr. Monika Nowak, psycholog*. Zde můžeme pozorovat až teprve podle vlastního jména, zda se jedná o ženu (*MUDr. Alena Ruffer lekarz medycyny*) nebo muže (*MUDr. Roman Ruffer lekarz medycyny*). Samotný výraz *lekarz medycyny* nám neprozradí, zda-li se jedná o ženu (lékačku) či muže (lékaře).<sup>1</sup>

V polském jazyce můžeme také vyjádřit ženský rod za pomoci apoziční spřežky, to je například *kobieta – dermatolog, kobieta – psycholog, kobieta – lekarz, kobieta – alergolog* nebo pomocí výrazů, které tvoří základ zdvořilostních obrátů, jsou to například *pani*. Srovnání *pan dermatolog – pani dermatolog, pan lekarz – pani lekarz, pan psycholog – pani psycholog, pan alergolog – pani alergolog*. Z uvedených příkladů lze poznat, zda se jedná o muže či ženu pomocí podstatného jména *pan, pani* nebo *kobieta*. Doplnění typu dermatolog, alergolog, psycholog opět zůstává v mužské podobě.

„Redundantní signál ženského rodu *pani masażystka, specjalistka* se tedy stává ve spojení se jmény, která nelze přechylovat *pani lekarz, pani psycholog* signálem primárním“. (Lotko 1981: 74)

### 2. 3. PŮVOD VÝRAZŮ

---

Sebraná slovní zásoba vybízí k samotnému rozboru původu jednotlivých výrazů uvedených ve slovníku. Po podrobné analýze bylo zjištěno, že jednotlivá slova pocházejí z těchto jazyků: angličtina (anglicizmy): (*aerobik, fitness, kort, laser, parking, sport, stres, tenis stolowy, terapia, teren, trening*), latina (latinizmy): (*akupunktura, atrakcja, depresja, emeryt, instytut, inwalida, kompleks, koncentracja, kondycja, kuracja, operacja, ordynator*,

---

<sup>1</sup> Viz také Lotko: *Polština a čeština z hlediska typologického*.

*procedura, recepta, solarium, willa*), novolatina (*parafina*), řečtina (*alergia, gymnastyka, ginekologia, klimat, kosmetyka, metabolism*), francouzština (*aromaterapia, basen, fryzjer, gabinet, kontrola, manikiur, masaž, park, pawilon, pedikiur, pensjonat, regeneracja, rehabilitacja, sala, sanatorium, sezon, specjalista, specjalizować, wizyta*), italština (*galeria*), němčina (germanizmy) (*kurort, restauracja, szlafrok, turystyka, urlop, turnus, warunek*), finština (*sauna*).

Latinizmus - slovo přejaté z latiny do jiného jazyka nebo takový výraz, který je podle latiny vytvořený. Vlivu latinského jazyka způsobil vznik velkého množství slov s různými sufixy a prefixy. Jedná se především o následující sufixy:

„-acja (*oper-acja, koncentr-acja, kur-acja*), -it/yt (*emer-yt*), -ura (*proced-ura, akupunkt-ura*), -or (*ordynat-or*). A tyto prefixy: de- (*de-presja*). Podstatná jména pocházející z latiny mají ve středním rodu flektivní koncovky: -um, -a“. (Markowski: 1671) Například slovo *solari-um* (číslo jednotné) a *solari-a* (číslo množné)

Zajímavostí je *dieta*, jelikož původ toto slovo pochází z latiny z řečtiny, *egzema* – novolatina z řečtiny, *fontanna* z italštiny z latiny, *program* z francouzštiny z pozdní latiny, *kantor wymiany walut* z němčiny z francouzštiny, *hotel* z francouzštiny z latiny.

Po podrobné analýze původu jednotlivých slov se zjistilo, že ve slovníku je poměrně velké zastoupení slov francouzského původu (cca 30 %), slov pocházejících z latiny (cca 25 %), anglického původu (cca 20 %), ostatní jazyky – němčina, řečtina a italština (cca 25 %). Tímto výzkumem bylo zároveň zjištěno, že převládají slova, která jsou víceznačná – polysémie, tj. existence více než jednoho významu pro jednu formu (jedná se například o tato slova: *teren, twarz, uraz, sluch, stan, staw, umysł, nadwaga, nerka, nerw, oddychać, natrysk, maseczka, ruch, serce, skóra, siła, operacja, opieka, głowa, chory, galeria, kabinet, koncentracja, kąpiel, klimat, kompleks, procedura, pomoc*). Slova jednoznačná jsou například: *galwanizacja, hotel, inhalacja, inwalida, kolumnada, instytut, pobyt, dychawica, cukrzyca, dermatolog*.

## 2. 4. MLUVNICKÝ ROD

---

E. Lotko tvrdí ve své knize *Zrádná slova v polštině a češtině*, že některá slova mohou být zrádná svým mluvnickým rodem. Je mnoho přejatých podstatných jmen, která v češtině jsou rodu ženského a v polštině patří k rodu mužskému.

S tímto tvrzením lze souhlasit, pro jeho potvrzení jsou vybrány následující příklady: české slovo *sezóna* (rod ženský) a polské slovo *sezon* (rod mužský). Obě slova mají stejný význam, jedná se o období, které je pro něco přiměřené, příhodné. Liší se pouze mluvnickým rodem. Dalším příkladem je české slovo *dovolená* (ženský rod) a polské *urlop* (mužský rod). Tato slova se opět liší mluvnickým rodem. Stejný případ je i u českého slova *páteř* (rod ženský) a polského *kregostup* (rod mužský) nebo u českého slova *úzkost* (rod ženský) a polského *lęk* (rod mužský). Bylo porovnáno také české slovo *astma* a polské *astma*, toto slovo zní, vyslovuje a píše se stejně v obou jazycích, význam je též stejný – v obou případech se jedná o onemocnění projevující se náhlými záchvaty dušnosti. Rozdíl poznáme při skloňování tohoto slova cizího původu. V českém jazyce správná podoba je *astma – astmatu* (rod střední), zatímco v jazyce polském *astma – astmy* (rod ženský).

E. Lotko dále tvrdí: „Podstatná jména cizího původu s prefixem –ín (-in), -ýn jsou v češtině zpravidla mužského rodu, naproti tomu v polštině patří k rodu ženskému a mají zakončení na –ina/-yna.“ (Lotko 1987: 7) Pro uvedení důkazu je třeba srovnat následující dvojice slov: české slovo *paraf-ín* a polské slovo *paraf-ina*. Potvrdilo se, že je tomu skutečně tak. *Parafína* (*parafín*) je slovo pocházející z novolatiny a v češtině *parafín* je rodu mužského zatímco v polštině *parafína* je rodu ženského.

„K mužskému rodu patří v polštině také nemalá skupina přejatých slov, která jsou v češtině rodu středního.“ (Lotko 1987: 8) Jedná se například o tato slova: české slovo *klima* (rod střední) a polské slovo *klimat* (rod mužský).

„Je obecně známo, že původní paralelní slovo tvorné podoby se v průběhu vývoje jazyka významově, popř. stylisticky diferencují. Tak např. původní české tvary srdeční a srdečný se významově oddělily a vytvořily protiklad významu konkrétního a přeneseného.“ Pro uvedení rozdílu jsou zde uvedena následující srovnání: srdeční nemoc, srdeční sval, srdeční tepna, srdeční choroba, srdeční stěna, srdeční skelet, srdeční vazivo, srdeční výdej, srdeční činnost, srdeční frekvence, srdeční arytmie proti srdečný pozdrav, srdečné uvítání, srdečný dík. V polštině je tento významový rozdíl vyjádřen příponami –owy a –ny. Například: *mięsień sercowy, choroba sercowa* proti *serdeczne pozdrawienia*.“ (Lotko 1987: 8)

## 2. 5. ZRÁDNÁ SLOVA

---

E. Lotko ve své knize *Zrádná slova v polštině a češtině* tvrdí: „Nesmíme tedy přenášet z polštiny do češtiny a opačně nejen významy cizích slov, ale i jejich stylové hodnocení. Platí

to hlavně o těch slovech, která do češtiny pronikla ve starší době z němčiny (respektive jejich prostřednictvím) a která jsou v ní dnes výrazně příznaková, často vůbec nepatří ke spisovným prostředníkům.“ (Lotko 1987: 5-6)

Z námi vytvořeného slovníku jsou vybrána následující srovnání:

POLŠTINA (neutrální pojmenování)	ČEŠTINA (příznakové pojmenování)	ČEŠTINA (neutrální pojmenování)
<i>szlafrok</i>	šláfrok zast. a ob.	dom. úbor, župan
<i>szpital</i>	špitál zast. a ob.	nemocnice
<i>dyrektor</i>	direktor hovor., expr. a zast.	ředitel
<i>temperatura</i>	temperatura kniž. a zprav. odb.	teplota

V uvedené tabulce můžeme pozorovat podobnost polských neutrálních pojmenování pocházející z německého jazyka (*szlafrok*, *szpital*, *dyrektor* a *temperatura*) a českých příznakových pojmenování (*šláfrok*, *špitál*, *direktor*, *temperatura*), ale zcela odlišných od českých neutrálních pojmenování.

Z vytvořeného slovního jsou dále vybrána polská a česká slova, která E. Lotko uvádí jako slova zrádná, kterým by měl překladatel věnovat svoji pozornost.

<i>szlafrok</i>	<i>šláfrok</i> zast. a ob.
1) domácí úbor, župan: Po przyjściu do domu założył szlafrok. - Po příchodu domů si oblékl župan.	1) (župan)

Zde porovnáváme polský výraz (*szlafrok*) a český (*šláfrok*). Oba výrazy se liší svou písemnou podobou, vyslovují se stejně a význam se také neliší, jedná se domácí úbor neboli župan. Český výraz *šláfrok* je nadnářeční, čili nepatří plně do spisovného jazyka a je také zastaralý.

<i>willa</i>	<i>vila</i>
1) <i>výstavnější obytný dům (v zahradě): Mieszkanie w willi za miastem.- Bydli ve vile za městem.</i>	1) <i>výstavnější obytný dům (v zahradě).</i>
	<i>víla</i>
	mytologická bytost v podobě krásné ženy (vodní, lesní víla – nimfa wodna, leśna).

V tabulce je uvedeno polské slovo *willa* a české *vila*. Je zde vyznačen správný význam slova, jedná se o výstavnější obytný dům. Dále vyplývá, že pokud se v českém slově *vila* změní krátké *i* na dlouhé *í* je význam slova úplně odlišný – vznikne tak *víla*, čili označení pro mytologickou bytost.

<i>szpital</i>	<i>špitál</i> zast., ob. expr.
<i>nemocnice: Odwieziono go do szpitala. – Zavezli ho do nemocnice.</i>	<i>nemocnice (vojenský, polní špitál - szpital wojskowy, polowy).</i>

Zde je znázorněno polské slovo *szpital* a české *špitál*. Obě slova se stejně vyslovují, rozdíl je v jejich písemné podobě. V obou případech se jedná o nemocnici. Špitál patří mezi zastaralé a nadnářeční výrazy, čili nepatří plně do spisovného jazyka.

<i>plywać</i>	<i>plivat</i>
1) <i>plavat: Nauczył się dobrze pływać. – Naučil se dobře plavat.</i>	1) prudce vypouštět z úst slinu: Plival na podlahu. – Pluť na podłogę.
2) <i>plout: Chętnie pływał żaglówką po jeziorach. - Rád pluť na plachetnici po jezerech.</i>	2) vypouštět něco z úst, vyplivovat: Plival pecky. - Wypluwał pestki.

V tabulce je porovnáno polské slovo *przyjechać* a české *plivat*. Každé slovo má dva významy. Nejedná se pouze něco vyplivovat nebo vypouštět z úst, jak na první pohled vypadá, ale polské slovo *przyjechać* má pro lázeňství důležitější význam a to *plavat*.

<i>wizyta</i>	<i>vizita</i>
1) návštěva společenská, návštěva oficiální: <i>Odbyła się przyjacielska wizyta.</i> - Konala se přátelská návštěva.	1) zast. a hovor. návštěva.
2) <i>lékařská návštěva, obchůzka, prohlídka, vizita: Było już po wizycie lekarskiej.</i> - Bylo již po lékařské vizitě.	2) <i>lékařská návštěva, prohlídka nemocných v léčebných ústavech.</i>
	3) slang. prohlídka, kontrola, inspekce vůbec.

Do této tabulky jsme zaznamenali polské slovo *wizyta* a české *vizita*. Obě slova mají stejný význam, jedná se o návštěvu. Zde vidíme, že návštěva může být oficiální nebo společenská, to znamená např. někde u přátel- tj. případ 1. Ve druhém případě se jedná také o návštěvu, ale ne společenskou, ale lékařskou, čili prohlídku nebo obchůzku nemocných v léčebných ústavech a to je význam, který nás pro oblast lázeňství zajímá nejvíce. Vizita má v češtině ještě třetí slangový význam, jedná se o kontrolu nebo inspekci. Vizita je slovo zastaralé a hovorové.

Dalším zdrojem pro čerpání zrádných slov byla publikace *Czesko-polki słownik zradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*. Podle knížky do této skupiny výrazů v oboru lázeňství patří také: *niemoc – nemoc* a *plecy – plec*.

<i>niemoc</i>	<i>nemoc</i>
1) brak sił fizycznych, niedomaganie, osłabienie – slabost, nemohoucnost (fyzická), ochrnutí: niemoc w nogach – ochrnutí nohou.	1) choroba, těžká nemoc- ciężka choroba.
2) brak siły wewnętrznej, bierność, bezsilność – pasivita, ochabnutí (duševní): nemoc twórcza – tvůrčí ochabnutí.	

Zde jsou uvedena spojení *niemoc* a *nemoc*. Tyto výrazy se podobně píší, vyslovují a mají stejný mluvnický rod (v obou příkladech jde o rod ženský). Odlišnost je v tom, že v českém případě je uveden pouze jeden význam, nemoc čili choroba. V polském jazyce má toto slovo dva významy, slabost a nemohoucnost a pasivita, ochabnutí.

<i>plecy</i>	<i>plec</i>
1) tylna strona tułowia – záda: mieć zgarbione plecy – mít shrbená záda.	1) barki, ramiona: nést něco na plecì – nieść coś na barkach.
2) tylna część ubrania okrywająca tę część ciała – záda: plecy palta – záda kabátu.	2) plecówka, karkówka: vepřová plec – karkówka wieprzowa.

Následující tabulka se zabývá termíny *plecy* – *plec*. V polském jazyce jsou uvedeny *plecy* v čísle množném, zatím co v češtině *plec* v čísle jednotném. V obou jazycích má tento výraz dva významy. Z hlediska lázeňství nás zajímá první význam čili *záda*.

## 2. 6. PREFIXY

V této práci se také vyskytují slova s následujícími prefixy: ultra – například *ultradźwięk*, aero – *aerobik*, aroma – *aromaterapia*, fizjo - *fizjoterapeuta*, osteo – *osteoporoza*, specja – *specjalizować, specjalista*.<sup>2</sup> Předpona endo - první člen složených výrazů o významu uvnitř nebo vnitřní, např. *endokrinologie - endokrynologia, endokrinolog -*

<sup>2</sup> Podle: *Słownik współczesnego języka polskiego*.



*endokrynolog*. <sup>3</sup>Fizjo – první člen složených výrazů poukazující na jejich svazek s přírodou nebo organizmem. Např. *fizjoterapeuta, fizjoterapia*. <sup>4</sup>Gineko – tento první člen složených výrazů poukazuje na spojení se ženou, samicí, ženskostí, np. *ginekologia, ginekolog*. <sup>5</sup>Kardio – první člen složených výrazů, který vyjadřuje spojení se srdcem. Jedná se například o *kardiologii* nebo *kardiologa*. <sup>6</sup>Meta – tento prefix označuje: pozici, po, pod, spojení (s čím), uprostřed, podle, přes, poukazující na důsledek nebo proměnlivost něčeho, np. *metabolizm*.

## 2. 7. NOVÁ SLOVA (NEOLOGIZMY)

---

„Nová pojmenování, nová slova, nové jednoslovné i víceslovné výrazy, slova s novými významy bývají souhrnně označovány jazykovědným termínem neologizmus.“ (Martincová 1998: 13)

Nová slovní zásoba se nejvíce začala rozšiřovat na přelomu 80. a 90. let. Pronikala do všech oblastí života, jako je například kultura, sport, věda a technika, politika, ekonomika a samozřejmě také lázeňství. Tato slovní zásoba se neustále rozšiřuje a to především proto, že do našeho života pronikají stále nové jevy a technologie, například předměty počítač, notebook, satelit nebo mobilní telefon jsou v dnešní době naprostou samozřejmostí, vlastní je téměř každý a jsou využívány skoro ve všech oblastech. V dřívějších dobách lidé neměli sebemenší ponětí, že takové věci jednou budou existovat.

V lázeňství se také začaly objevovat termíny, které dříve nebyly známé a v současné době jsou běžně užívány. Například slovo *whirlpool* pochází z angličtiny a v češtině je to označení pro *vířivku*. Tento termín se rozšířil do takové míry, že téměř každý ví, co znamená nebo dokonce ho někdo používá častěji než spíše hovorový výraz *vířivka*. Dalším neologizmem v tomto oboru je *aromaterapia*, čili pojem, který se vyskytuje v alternativní medicíně a jedná se o léčení pomocí přírodních aromatických látek, jsou to různé oleje nebo vonné svíčky, které mají především pomoci v boji se stresem. Toto slovo je v českém jazyce již běžně používané. Pojem *fitness* se také rychle rozšířil, jedná se o životní styl, usilující o tělesnou a duševní zdatnost, svěžest. Český jazyk toto slovo také zná a je často používáno.

---

<sup>3</sup> Podle: *Słownik współczesnego języka polskiego*.

<sup>4</sup> Ibidem.

<sup>5</sup> Ibidem.

<sup>6</sup> Ibidem.

Z oblasti sportu je zde také termín *pilates*, jedná se o cvičení skládající se z gymnastických cviků. Tento sport si oblíbily zvláště ženy. Slovo *maska* patří také mezi nová slova - neosémantizmy. Zde se jedná o kosmetický přípravek k výživě a regeneraci pokožky nebo vlasů. Tímto slovem se opět v českém jazyce disponuje.

Existuje velké množství dalších výrazů, které obohacují slovní zásobu. Ve slovníku nejsou tyto termíny uvedeny, ale v oboru lázeňství jsou velmi rozšířeny. Jedná se na příklado tyto výrazy: *aromalampa* – keramická nádoba, do níž se umisťuje svíčka pod misku s vonnou esencí. Do aromalampy se používají éterické oleje. *Aromaterapie* – se využívá v alternativní medicíně, léčebné využití přírodních aromaterapeutických látek jako jsou svíčky pro aromaterapii se sníženou čadivostí, aromaterapií můžeme ovlivnit psychiku nebo jen zpříjemnit životní prostředí. *Aromakosmetika* – kosmetika využívající aromaterapií k ošetřování pleti, v aromakosmetice se kombinují rostlinné oleje s aromatickými silicemi. *Fitnessprogram* – sportovní program tělesných cvičení typu fitness. *Kalanetika* – cvičební technika pro zlepšení celkového vzhledu postavy pomocí speciálních cviků založených na velmi krátkých a pomalých pohybech. Cílem kalanetiky je zpevnění svalů a zvýšení jejich ohebnosti. *Laseroterapie* – léčení pomocí laseru (např. v kožním lékařství). *Regenerační specialista* – je člověk, který se specializuje na provádění regenerační léčby. Ten, kdo prošel vzděláním v tomto oboru.

## 2. 8. INTERNACIONALIZMY

„Internacionalismus je slovo nebo výraz, který se vyskytuje v několika jazycích a mající v nich stejný nebo podobný význam.“ (www.slovník-cizích-slov.net, cit. 18. 4. 2011)

„Jsou to především nadnárodní lexikální jednotky řeckého nebo latinského původu, často uměle vytvořené z řeckých nebo latinských slovních základů. Charakterů internacionalizmů nabývají dnes i slova přejímaná z jednotlivých mezinárodních jazyků.“ (Grepl, Hladká, Jelínek 2008: 102)

Existuje velké množství internacionalizmů, které jsou v lázeňství velmi rozšířené. Jedná se o některé lázeňské procedury, sporty, nemoci, názvy míst a věcí. Ze sebraného materiálu lze uvést tyto příklady: *aerobik, akupunktura, alergie, alergolog, aromaterapia, balneologia, basen, depresja, dermatolog, dieta, endokrynologia, fitness, fontanna, galeria, galwanizacja, gymnastyka, ginekologia, hotel, choroba, inhalacja, instytut, inwalida, kardiologia, klimat, kompleks, koncentracja, kondycja, konferencja, kosmetyka, laser, manikiur, metabolizm,*

*muzykoterapia, neurologia, operacja, ortopedia, osteoporoza, park, parking, pawilon, pedikiur, pensjonat, pilates, procedura, program, psycholog, recepta, regeneracja, rehabilitacja, restauracja, sanatorium, sauna, sezon, solarium, specjalista, sport a stres.*

## 2. 9. SYNONYMA

---

Ze sebraných materiálů je vybrán přehled synonym, čili výrazů se stejným nebo podobným významem, který slouží zejména pro obohacení slovní zásoby. Bez synonym by se opakovala pořád stejná slovní zásoba, zatímco synonyma umožňují jeden výraz nahradit několika dalšími, velmi podobnými nebo stejnými. V oboru lázeňství je tento přehled opravdu velmi bohatý. Jeden výraz lze říci třeba i osmi dalšími. Jen některá z nich jsou ovšem použitelná v kontextu lázeňství, ostatní jsou pro téma irelevantní.

*pobyt – przebywanie, bytność, prąd – nurt, operacja – zabieg, opieka – troska o coś a o kogoś, troszczenie się o kogoś, pilnowanie, nadzór, piecza, pomoc – pomaganie, pokój – izba, stan – kondycja, lekarstwo – ośrodek leczniczy, lek, lecznica – szpital, zakład leczniczy, dom zdrowia, sanatorium, lekarz – doktor, maska – maseczka, siła – energia, moc, skóra – skórka, wizyta – odwiedziny, wypoczynek – odpoczynek, rekreacja, spoczynek, źródło – krynica, twarz – oblicze, lice, faceta, uraz – uszkodzenie, kosmetyka – sztuka upiększania, pielęgnacja urody, kurort – miejscowość lecznicza, uzdrowisko, stacja klimatyczna, zdrojowisko, kąpielisko, galeria – wystawa, kolekcja, kolekcja dzieł sztuki, salon wystaw, głowa – czerep, łeb, choroba – schorzenie, odchylenie od normy bolączka, instytut – zakład (naukowo-badawczy), inwalida – poszkodowany, kąpiel – kąpanie, klimat – warunki klimatyczne, kłopot – kłopotliwa sytuacja, trudności, kabała, trudne a ciężkie położenie, kompleks – zespół, kondycja – stan (fizyczny), sprawność fizyczna, forma, koncentracja – skupienie.*

## 2. 10. ANALÝZA STYLÍSTICKÝCH A CHRONOLOGICKÝCH KVALIFIKÁTORŮ

---

Na závěr bych ráda provedla stručné dělení výrazů zaznamenaných ve slovníku. Jestliže porovnááme stylistické a chronologické kvalifikátory, zjistíme, že převažují neutrální výrazy (např. *bazén - basen, hřiště - boisko, sauna - sauna, galerie - galeria, důchodce - emeryt, hotel - hotel, kavárna - kawiarnia, komplex - kompleks*). U stylistických kvalifikátorů se vyskytují také specifické výrazy, jedná se především o druhy nemocí (*alergie*

- *alergia, astma – astma, ekzém - egzema, cukrovka - cukrzyca, revma - reumatyzm, rozedma – rozedma, lupénka – łuszczyca, rozedma - rozedma, osteoporóza – osteoporoza, chudokrevnost – niedokrwitość, záducha - dychawica*) lékařské obory (*kardiologie - kardiologia, neurologie - neurologia, ortopedie - ortopedia, urologie - urologia, endokrinologie - endokrynologia, gynekologie - ginekologia*), odborníky v lékařství (*psycholog - psycholog, dermatolog - dermatolog, alergolog - alergolog*) či jednotlivé metody lázeňské léčby (*galvanizace - galwanizacja, muzikoterapie - muzykoterapia, aromaterapie - aromaterapia, balneologie - balneologia*).

### 3. PRACOVNÍ LISTY PRO VÝUKU PŘÍKLADU A TLUMOČENÍ - LÁZEŇSTVÍ

---

#### A. Slovní zásoba - Lázeňství

PL

##### **choroba**

choroba serca  
choroby dziecięce  
choroby kobiece  
choroby neurologiczne  
choroby ortopedyczne  
choroby reumatyczne  
osteoporoza  
schorzenia ginekologiczne  
schorzenia kardiologiczne  
schorzenia układu pokarmowego  
schorzenia układu ruchowego

##### **balneologia**

kąpiel, łaźnia  
kąpiel galvaniczna  
kąpiel parowa  
kąpiel słoneczna  
kąpielisko morskie  
kąpielisko na wolnym powietrzu  
kąpielisko rzeczne  
kuracjusz  
kuracyjni, uzdrowiskowy  
kurort  
łaźnia miejska  
miejscowość uzdrowiskowa  
uzdrowiska  
uzdrowisko klimatyczne

##### **właściwości lecznicze**

cieplice  
jaskinia solna  
klimat  
lecznicze właściwości  
píjalnia  
radoczyzny  
síla, moc

CZ

##### **choroba, nemoc**

srdeční choroba  
dětské nemoci  
ženské nemoci  
choroby neurologické  
choroby ortopedické  
choroby revmatické  
osteoporóza  
gynekologické choroby  
kardiovaskulární choroby  
onemocnění trávicího ústrojí  
onemocnění pohybového ústrojí

##### **lázeňství**

lázeň, koupel  
galvanická lázeň  
parní lázeň  
sluneční lázeň  
mořské lázně  
otevřené lázně  
říční lázně  
lázeňský host  
lázeňský  
lázně, lázeňská destinace  
městské lázně  
lázeňská destinace  
lázně  
klimatické lázně

##### **léčivá moc, síla**

teplé prameny  
solná jeskyně  
klima  
léčebné vlastnosti  
pavilon s minerálním pramenem pro pitné kúry  
radioaktivní  
síla

warunek  
woda mineralna  
woda źródłana  
źródła mineralne  
źródło lecznicze  
źródło

podmínka  
minerální voda  
pramenitá voda  
minerální zřídla  
léčivý pramen  
pramen

### **lecznictwo**

inhalacja  
kuracja pitna i leczenie dietetyczne  
leczenie  
leczenie, kuracja  
lecznica  
lecznica, zakład leczniczy  
lekarstwo, lek  
lekarz, doktor  
orzeczenie zdrowotne  
pielęgniarka  
procedura  
przywrócić (zdrowie)  
sanatorium  
stan zdrowia  
terapia  
zapisać (lek)  
zdrowie

### **lékařství, lékařská péče**

inhalace  
pitná a dietetická léčba  
léčba, léčení  
léčba, léčebná kúra  
nemocnice, klinika, léčebna, léčebný ústav  
léčebna  
lék  
lékař  
zdravotní zpráva  
zdravotní sestra  
procedura  
navrátit (zdraví)  
sanatorium  
zdravotní stav  
terapie  
předepsat (lék)  
zdraví

### **sport**

park wodny  
basen  
bieżnia  
ćwiczenie  
miejsce do uprawiania sportów  
uprawiać sport

### **sport**

aquapark  
bazén  
běžecká dráha  
cvičení  
sportoviště  
sportovat

### **urlop**

hotel  
kawiarnia  
koncert  
ośrodek wypoczynkowy  
pensjon  
wczasowicz  
wczasowiczka  
wypoczynek  
wypoczywać

### **dovolená**

hotel  
kavárna  
koncert  
rekreační středisko  
penzion  
rekreant  
rekreantka  
odpočinek, rekreace  
rekreovat se

## **turystyka**

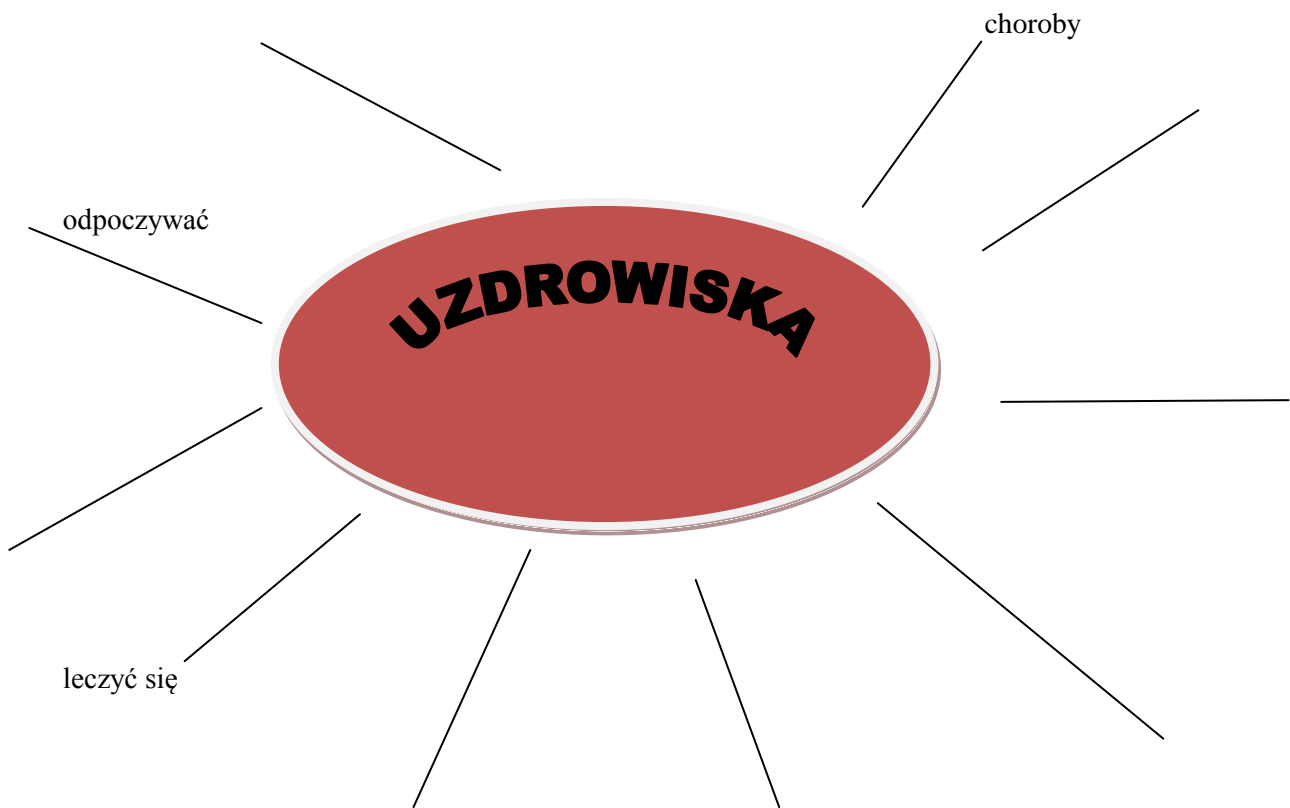
atrakcja turystyczna  
fontanna  
kolumnada  
sceneria  
szlak turystyczny  
zabytek  
zwiedzić

## **turistika**

turistická atrakce  
fontána  
kolonáda  
scenérie  
turistická stezka  
památka  
navštívit

## B. Polsko-český, česko-polský oddíl

Proszę wypisać skojarzenia związane ze słowem „uzdrowiska“



*Proszę napisać 5 zdań na temat uzdrowiska, wyrażenia związane z uzdrowiskami.  
Słownictwo, zdania, hasła związane z uzdrowiskami.*

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.



## **Tekst do czytania:**

Uzdrowisko – miejscowość dysponująca naturalnymi czynnikami leczniczymi, do których zalicza się wody mineralne oraz właściwości klimatyczne. Warunkiem powstania miejscowości uzdrowskiej jest występowanie walorów przyrodniczych. Wody mineralne służą do kąpieli leczniczych i do kuracji pitnej, a właściwości klimatyczne stosowane są w klimatoterapii.

W Polsce termin uzdrowiska został zdefiniowany ustawowo jako obszar, na terenie którego prowadzone jest leczenie uzdrowskie, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych.



### **Kudowa-Zdrój**

- miasto i gmina w województwie dolnośląskim, w powiecie kłodzkim.

Głównymi atrakcjami turystycznymi Kudowy jest położona w dzielnicy miasta Czerмна Kaplica Czaszek – jedna z trzech w Europie (kaplica wyłożona czaszkami i piszczelami ludzi zmarłych w czasie wojny trzydziestoletniej oraz zarazy), odrestaurowany park zdrojowy z pijalnią wód mineralnych (wody arsenowe) i otwarte w 2002 r. kryte kąpielisko. W Kudowie organizowane są Festiwale Moniuszkowskie, których repertuar złożony jest w większej części z dzieł Stanisława Moniuszki, twórcy polskiej opery narodowej.

Ponadto jest dogodnym punktem wypadowym dla jednodniowych wycieczek w Góry Stołowe (Szczeliniec Wielki, rezerwat Błędne Skały).

Posiada rozbudowaną bazę noclegową, zarówno w sanatoriach (możliwość z korzystania z zabiegów przyrodo-leczniczych), jak i w licznych pensjonatach i hotelach.

Kudowa również posiada trzy wody źródlane, dwie z nich (Marchlewski i Śniadecki) są umieszczone w budynku (można się napić za złotówkę), a trzeci jest umieszczony niedaleko stawu (w Parku Zdrojowym, bez opłat), niestety nie ma podziału na zimną i ciepłą jak dwa poprzednie.

W Kudowie działa również Muzeum Zabawek, Muzeum Żaby, gromadzące wszelkie gadżety związane z tym płazem oraz Szlak Ginących Zawodów.

W dzielnicy Czerмна udostępniona jest do zwiedzania szopka składająca się z 250 ruchomych figurek lipowych.

W Pstrążnej znajduje się Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego ze skansenem, w którym zgromadzono m.in. drewniane budynki z ziemi kłodzkiej wraz z zabytkami kultury materialnej: ich wyposażeniem – meblami, pościelą, sprzętami gospodarskimi. Muzeum wydaje także kwartalnik Pamiętnik Kudowski.



Sanatorium "Polonia"



## Łądek-Zdrój

- miasto w woj. dolnośląskim, w powiecie kłodzkim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Łądek-Zdrój.

Patronem miasta jest Święty Jerzy.

Występują tu radocynne cieplice siarczkowe i fluorkowe. Przyjeżdżają tu przede wszystkim osoby z chorobami reumatycznymi, chorobami ortopedycznymi i chorobami neurologicznymi. Wody radonowe powodują wzrost poziomu hormonów płciowych. Najbardziej reprezentacyjnym sanatorium jest zakład przyrodolecznicy "Wojciech". Wyróżnia się neobarokowymi zdobieniami, marmurowymi misami z ujęciami wód leczniczych. Zakład posiada również okrągły basen z wodą ze źródła termalnego, wokół którego rozmieszczone są marmurowe XIX-wieczne wanny do kąpieli perełkowych.

Leczyli się tutaj na przykład: Goethe, cesarzowa Katarzyna II, cesarz Aleksander I, królowie pruscy, John Quincy Adams – prezydent USA.



Zabytkowa pijalnia wód i zakład przyrodoleczniczy "Wojciech"



## **Krynica-Zdrój**

- miasto w województwie małopolskim, w powiecie nowosądeckim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój. Zwana jest "perłą polskich uzdrowisk".

Krynica stała się z czasem modnym uzdrowiskiem, miejscem pobytu i spotkań wielu sławnych Polaków. Bywali tu na przykład: Józef Piłsudski, Jan Matejko, Artur Grottger, Henryk Sienkiewicz, Józef Ignacy Kraszewski, Ludwik Solski, Helena Modrzejewska, Władysław Reymont, Julian Tuwim, Konstanty Ildefons Gałczyński i Jan Kiepura. Także obcokrajowcy: królowa Holandii Juliana, Valdas Adamkus, Václav Havel, Wiktor Janukowycz.

Krynica-Zdrój jest dużym ośrodkiem lecznictwa uzdrowiskowego i sanatoryjnego. Leczy się tu choroby układu trawiennego i moczowego, układu krążenia i przemiany materii. W mieście znajdują się liczne sanatoria i szpitale uzdrowiskowe, a także odwierty, pijalnie i rozlewnie wód mineralnych i leczniczych: źródło Główne, źródło Jan, źródło Józef, źródło Mieczysław, źródło Słotwinka, źródło Tadeusz, źródło Zuber.

Najstarszym budynkiem w Krynicy jest pijalnia "Słotwinka" z 1806 roku. Inne zabytki uzdrowiska to Łazienki Borowinowe, Stare Łazienki Mineralne. W centralnej części deptaku stoi neorenesansowy Stary Dom Zdrojowy, w którym mieściła się pijalnia wody "Mieczysław". Obok Pijalni Głównej stoi muszla koncertowa z okresu międzywojennego, na miejscu Pawilonu orkiestry uzdrowiskowej.



Stary Dom Zdrojowy



## Iwonicz-Zdrój

– miasto w województwie podkarpackim, w powiecie krośnieńskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Iwonicz-Zdrój.

### Środowisko naturalne

Na terenie miasta znajdują się liczne źródła lecznicze, solanki jodobromowe używane do kąpieli i inhalacji. Występują też wody siarczkowe.

### Pomniki przyrody

- 1 Źródło Bełkotka (aleja Wincentego Pola).
- 2 Dąb szypułkowy (Plac Wojciecha Oczki).
- 3 Jodły pospolite (5 szt. okolice Bełkotki).
- 4 Miłorząb japoński (aleja Wincentego Pola).

Wody mineralne: "Karol 2", "Klimkówka 27", "Iwonicz 11", "Elin 7", "Iza 19".



Pijalnia wód

**Rymanów-Zdrój** – uzdrowisko w Polsce położone w województwie podkarpackim, w powiecie krośnieńskim, w gminie Rymanów.

Znani kuracjusze:

Wśród kuracjuszy nie brakowało licznych dostojników, między innymi bawił w Rymanowie-Zdroju arcyksiążę Albrecht, stryj cesarza Franciszka Józefa. Leczył się tutaj również Stanisław Wyspiański, a także sławny kompozytor Ludomir Różycki.

W księgach kuracjuszy odnotowane są nazwiska znanych pisarzy: Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Kornela Makuszyńskiego, Janusza Meissnera. Kwitło też życie towarzyskie i kulturalne. Na scenie "Dworca Gościnnego" występowali: Hanka Ordonówna, Zula Pogorzelska, Adolf Dymśa, Mieczysław Fogg i inni.

Wody mineralne: "Tytus", "Celestyna", "Klaudia", "Staś", "Marysieńka", "Jan", "Naftusia", "Anna", "Krokusowe", "Mieczysław", "Danuta".



Zakład Przyrodolecniczy *Eskulap*



## **Szczawno-Zdrój**

- to miasto i gmina w województwie dolnośląskim, w powiecie wałbrzyskim, położone w Górach Wałbrzyskich.

Przyjeżdżają tu osoby ze schorzeniami układu pokarmowego, układu oddechowego, oraz układu moczowego.

Pacjentami uzdrowiska są także dzieci, głównie ze schorzeniami układu oddechowego (astma, alergia), układu wydzielania wewnętrznego, leczone jest tu także mózgowie porażenie dziecięce.

Zabytki: zespół zabudowań zdrojowych: Pawilon Handlowy, Teatr, Klub Kuracjusza, Pijalnia, Hala spacerowa, Muszla koncertowa, Altana nad źródłem.

Dom Zdrojowy

Park Zdrojowy im. H. Wieniawskiego

Wieża Anny

## Park Szwedzki



Budynek UM w Szczawnie-Zdroju

### **Słówka:**

stosowany – užitý, aplikovaný  
warunek – podmínka  
czynnik – faktor  
obszar – oblast, území, rozloha  
dzielnica – část, oblast, čtvrť  
czaszka – lebka  
piszczel – holenní kost  
twórca – tvůrce  
ponadto – mimo to, kromě toho  
dogodny – vhodný, příznivý, výhodný  
punkt – bod, místo  
posiadać – mít, vlastnit  
zarówno – zároveň, stejně tak  
liczny – četný, početný  
zabieg – zákrok, úkon  
umieścić – umístit  
podział – rozdělení, dělení  
wszelki – každý, různý  
szlak – cesta, trať  
szopka – jesličky  
ruchomy – pohyblivý  
siedziba – sídlo, obydlí, stolice (královská)  
siarczan – siřičitan  
ośrodek – centrum, středisko  
odwiert – vrt  
rozlewnia – stáčírna  
zabytek – památka, pamětihodnost  
środowisko – prostředí, středisko

pomnik – pomník, socha, památník (stavba)

### **Pytania do tekstu:**

- 1) Czym dysponują uzdrowiska?
- 2) Jakie są główne atrakcje turystyczne w Kudowie Zdrój?
- 3) Jakie festiwale odbywają się w Kudowie Zdrój festiwale?
- 4) Jak nazywają się trzy wody źródlane w Kudowie Zdrój?
- 5) Co znajduje się jeszcze w uzdrowisku Kudowa Zdrój?
- 6) Jakie choroby leczą się w uzdrowisku Łądek Zdrój?
- 7) Jakie znane osobowości leczyły się w uzdrowisku Łądek Zdrój?
- 8) Jakie choroby leczono w uzdrowisku Krynica Zdrój?
- 9) Jak nazywa się najstarszy budynek w uzdrowisku Krynica Zdrój?
- 10) Jak nazywają się wody mineralne w mieście Iwonicz Zdrój?
- 11) Kto leczył się w uzdrowisku Rymanów Zdrój?
- 12) Gdzie znajduje się uzdrowisko Rymanów Zdrój?
- 13) Jakie zabytki znajdują się w mieście Szczawno Zdrój?

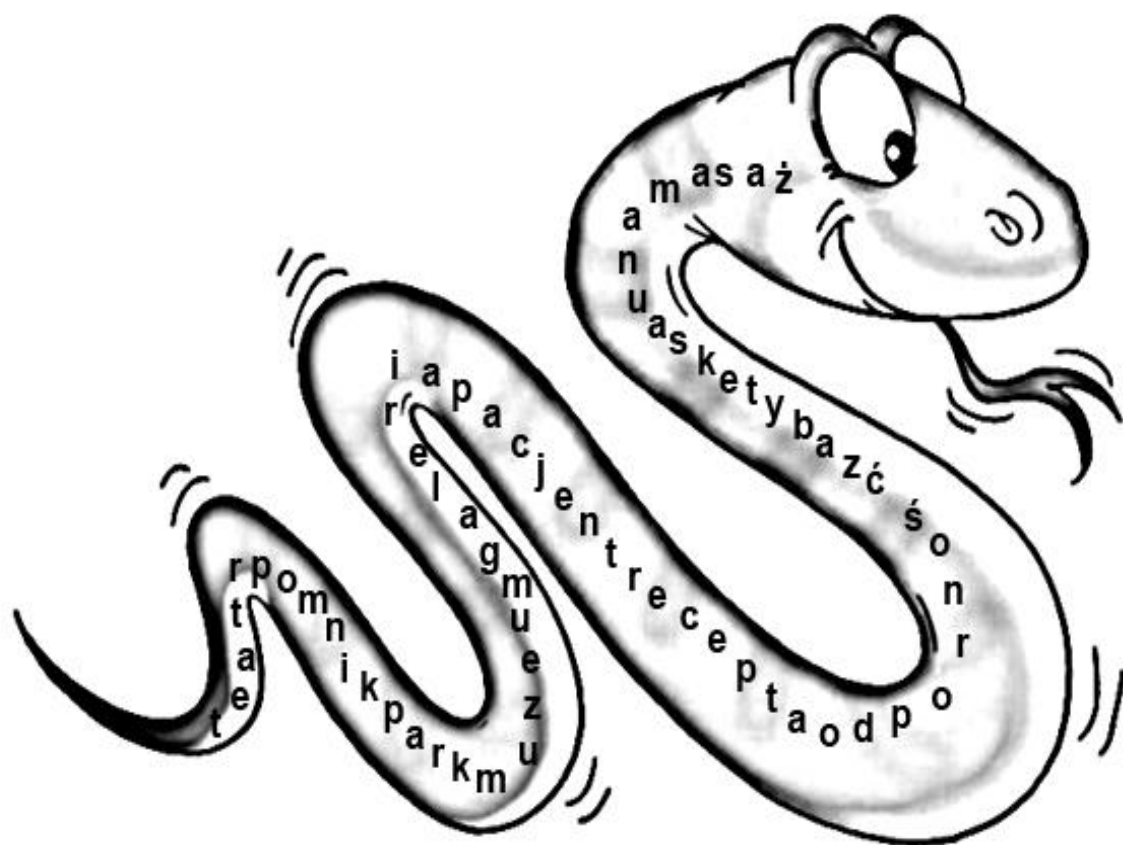
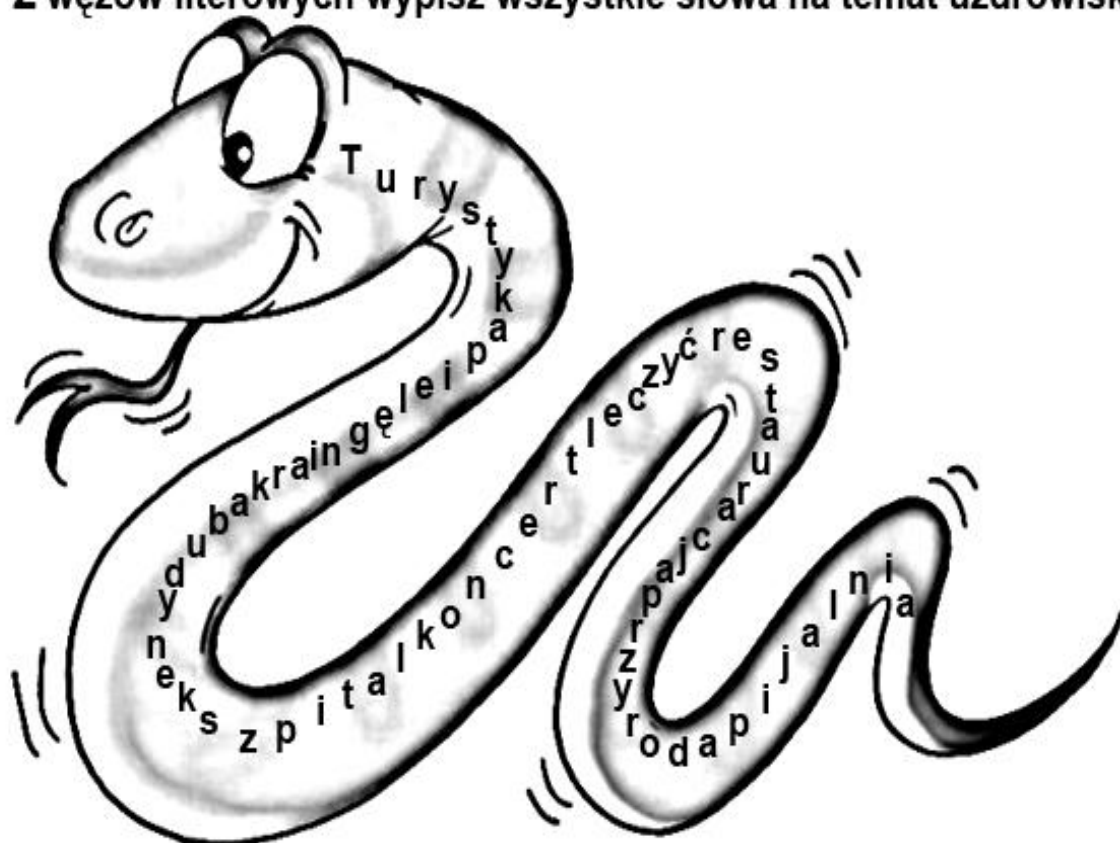
### **Ćwiczenia do pisania:**

- 1.) Wymień przynajmniej 3 uzdrowiska w Polsce, które znasz.
- 

- 2.) Napisz krótki tekst o uzdrowiskach w Polsce:
  - które uzdrowiska w Polsce zwiedziłeś/zwiedziłaś?
  - które uzdrowiska chciałabyś/chciałbyś zwiedzić?
  - opisz przeżycia związane ze swoim pobytem w uzdrowisku.

- 3.) Porozmawiaj z kolegą o tym, dlaczego uzdrowiska są potrzebne?

Z węzów literowych wypisz wszystkie słowa na temat uzdrowiska





## Czasowniki:

### leczyć się – léčit se

ja leczę się	my leczymy się
ty leczysz się	wy leczycie się
on, ona, ono leczy się	oni, one leczą się

### kosztować – stát (cena), ochutnávát

ja kosztuję	my kosztujemy
ty kosztujesz	wy kosztujecie
on, ona, ono kosztuje	oni, one kosztują

### specjalizować się (w czym) – specializovat se (na co)

ja specjalizuję się	my specjalizujemy się
ty specjalizujesz się	wy specjalizujecie się
on, ona, ono specjalizuje się	oni, one specjalizują się

### jechać - jet

ja jadę	my jedziemy
ty jedziesz	wy jedziecie
on, ona, ono jedzie	oni, one jadą

### chodź - chodit

ja chodzę	my chodzimy
ty chodzisz	wy chodzicie
on, ona, ono chodzi	oni, one chodzą

### zregenerować się – zregenerovat se

ja zregeneruję się	my zregenerujemy się
ty zregenerujesz się	wy zregenerujecie się
on, ona, ono zregeneruje się	oni, one zregenerują się

### zajmować się – zabývat se, starat se (o koho), pečovat (o koho)

ja zajmuję się	my zajmujemy się
ty zajmujesz się	wy zajmujecie się
on, ona, ono zajmuje się	oni, one zajmują się

### leżeć - ležet

ja leżę	my leżymy
ty leżysz	wy leżycie
On, ona, ono leży	oni, one leżą

### obejmować – vztahovat se (na co), zahrnovat

ja obejmuję	my obejmujemy
ty obejmujesz	wy obejmujecie
on, ona, ono obejmuje	oni, one obejmują

Cena wycieczki nie obejmuje kieszonkowego. – V ceně zájezdu není zahrnuto kapesné.

**Podane w nawiasach czasowniki proszę napisać w odpowiednich formach.**

- 1) W uzdrowisku Wieniec Zdrój (leczyć się) ..... choroby układu narządu ruchu u dorosłych, młodzieży i dzieci, a w szczególności schorzenia reumatyczne i ortopedyczno-urazowe.
- 2) Uzdrowisko Cieplice Śląskie Zdrój jest (położyć) ..... na wysokości 350 m. n. p. m., w południowej części Kotliny Jeleniogórskiej.
- 3) Ceny kuracji (być) ..... wygórowane i (wynoszyć)..... od 4 do 10 zł za zabieg.
- 4) Sanatorium Dąbrówka 177 w uzdrowisku Długopole (przygotowywać) .....60 miejsc noclegowych.
- 5) Kolejowe Sanatorium Uzdrowskie w uzdrowisku Duszniki Zdrój 181 (specjalizować się) ..... w leczeniu chorób narządu ruchu, układu trawienia, krążenia, oddechowego i moczowego.
- 6) Z tego okresu (pochodzić) ..... również budynek Starej Pijalni, wzniesiony w stylu architektury parkowej, z drzewnianą konstrukcją ryglową wypełnioną cegłą.
- 7) Na pierwszy sezon w 1862 roku do Goczałkowic (przyjechać) ..... kuracjuszy, głównie pragnących (leczyć) ..... dolegliwości reumatyczne.
- 8) W sali koncertowej (odbywać się) ..... wiele imprez kulturalnych, (funkcjonować) ..... tu również kawiarnia.
- 9) Najlepsze potańcówki (odbywać się) ..... w restauracji Kosmicznej.
- 10) Nadwyřężone siły (zregenerować się) ..... w kompleksie rekreacyjnym Aqua Park (basen, zjeżdźalnia, zespół fitness i SPA oraz kręgielnia).
- 11) Szpital Uzdrowskiy Polonia (zajmować się) ..... leczeniem schorzeń kardiologicznych, narządu ruchu, endokrynologicznych, gastrologicznych i pulmonologicznych.
- 12) W odległości około 50 m (być) ..... Pijlnia Wód Mineralnych i Zakład Przyrodolecznicy.
- 13) Pokój 1-osobowy (kosztować) ..... od 76 do 93 zł, cena (obejmować) ..... zakwaterowanie, doraźną pomoc lekarsko-pielęgniarską oraz kurację pitną.
- 14) W obiekcie (znajdować się) ..... jadalnia, centralna recepcja, kabinet lekarski, jak również dyżurka pielęgniarska i sala do ćwiczeń.
- 15) Uzdrowisko Łądek Zdrój (leżeć) ..... we wschodniej części Ziemi Kłodzkiej, w dolinie rzeki Białej Łądeckiej i u podnóża Gór Złotych.

**1. Proszę umieścić czasowniki we właściwej tabeli. Proszę napisać formę 1. i 2. liczby pojedynczej.**

robić, leczyć, lubić, tańczyć, pływać, mieć, spać, dziękować, jeść, pić, chodzić, grać, iść, pisać, umieć, tryskać, kosztować, znajdować się, oferować, czytać, pochodzić, zregenerować, specjalizować się, pozyskać, nabrać, dyskutować, oglądać, poznawać, żyć, pracować, mówić, wypoczywać, wiedzieć.

**-ę/-esz**

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....
12. ....
13. ....
14. ....
15. ....

**-ę/-isz, -ysz**

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

**-am/-asz**

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

**-em/-esz**

1. ....
2. ....
3. ....

**Proszę napisać pytania do podanych odpowiedzi.**

1) Pokój 1-osobowy z łazienką kosztuje 90 zł.

.....

2) Na miejscu znajduje się basen, sauna, jadalnia, kawiarnia, sala bilardowa i sala dancinowa.

.....

3) W kawiarni Monika mogą goście spotkać się ze znajomymi, czytać gazetę wypić kawę i herbatę i zjeść ciastko.

.....

4) W centrum miasta znajduje się galeria, kawiarnia i teatr.

.....

5) W uzdrowisku Czerniawa leczy się schorzenia reumatologiczne, ginekologiczne i neurologiczne.

.....

6) W uzdrowisku Długopole Zdrój są czynne trzy źródła: Renata, Kazimierz i Emilia.

.....

7) Budynek oferuje 50 miejsc noclegowych z łazienką.

.....

8) Najlepsze potańcówki dla pacjentów są w restauracji Zdrojowej w Łądek Zdroju.

.....

9) W uzdrowiskach panuje łagodny klimat, który sprzyja zdrowiu pacjentów.

.....

.....

**Do każdego zdjęcia przylącz właściwą nazwę uzdrowiska.**

Kudowa Zdrój, Łądek Zdrój, Krynica Zdrój, Iwonicz Zdrój, Rymanów Zdrój, Szczawno Zdrój



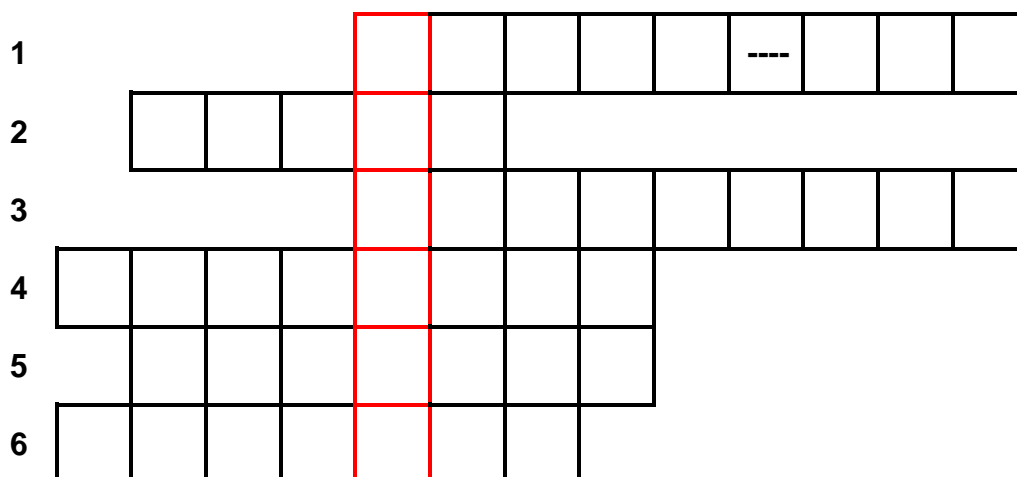


Proszę znaleźć w tabelce nazwy oraz typy chorób, które leczą się w uzdrowiskach.

K	A	R	D	I	O	L	O	G	I	C	Z	N	E
X	L	E	R	T	S	B	R	A	C	X	L	J	N
B	E	U	Q	F	T	D	T	S	K	Ó	R	Y	D
E	R	M	S	D	E	Z	O	T	H	J	N	H	O
G	G	A	N	G	O	A	P	R	U	C	H	U	K
Z	I	T	E	O	P	W	E	O	Z	U	Z	O	R
E	A	Y	R	T	O	O	D	L	G	P	T	D	Y
M	F	C	W	Y	R	D	Y	O	D	Ł	F	D	N
A	S	Z	O	Ł	O	O	C	G	N	U	D	E	O
W	E	N	W	O	Z	W	Z	I	M	C	V	C	L
A	R	E	E	Ś	A	E	N	C	G	T	A	H	O
Q	C	G	B	Ć	C	D	E	Z	J	L	S	O	G
H	A	D	X	Q	T	Ę	T	N	I	C	T	W	I
P	O	K	A	R	M	O	W	E	B	M	M	E	C
L	Z	Y	X	S	T	R	E	S	F	D	A	E	Z
D	N	C	U	K	R	Z	Y	C	A	F	R	E	N
G	I	N	E	K	O	L	O	G	I	C	Z	N	E

## Proszę rozwiązać krzyżówkę:

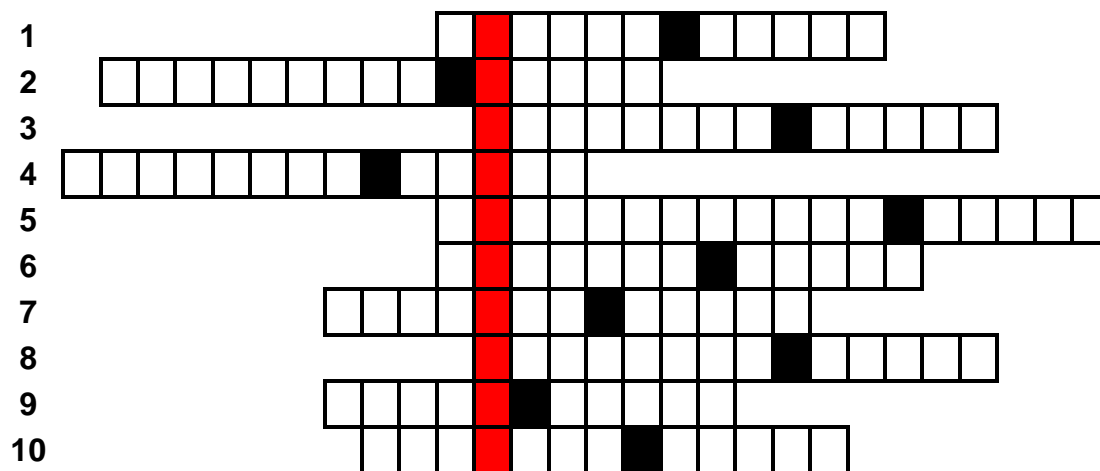
1. Co pacjenci robią w uzdrowiskach?
2. Miejsce, w którym pacjenci mogą pływać.
3. Miejsce, w którym pacjenci mogą zjeść ciastko i wypić kawę.
4. Co tryska w Parku Zdrojowym?
5. Co ludzie leczą w uzdrowiskach?
6. Co pacjenci mogą robić w sali tanecznej ?





## **Proszę rozwiązać krzyżówkę:**

1. Gdzie znajduje się Aqua Park – Wodny Świat i muzeum Żaby?
2. Jak się nazywa niewielka sudecka miejscowość uzdrowsko-wypoczynkowa terytorialnie należąca do gminy Bystrzyca Kłodzka i będąca jej główną obok Międzygórza atrakcją regionu?
3. Gdzie znajduje się Pomnik Fryderyka Chopina i Teatr im Fryderyka Chopina?
4. W którym uzdrowisku atrakcją turystyczną jest kolorowa fontanna, która tworzy figury wodne o wysokości 12 metrów?
5. W tej miejscowości jest zbiornik na Wiśle, zwany Jeziorem Goczałkowskim. Jezioro zamieszkuje 600 gatunków zwierząt i rośnie tu również około 520 gatunków roślin. Jak się miejscowość nazywa?
6. Jak się nazywa jedno z najstarszych polskich uzdrowisk? Ta malownicza miejscowość leży na północnym skraju Beskidu Niskiego, w dolinie Iwonickiego Potoku.
7. Jak się nazywa kurort zapewniający leczenie, rehabilitację i wypoczynek, który jest położony w malowniczej okolicy na wysokości 500 m. n. p. m.? Ówczesną atrakcją uzdrowiska była kąpiel w mleku pochodzącym od połacowych krów i kóz z Jedlinki?
8. W tym miejscu znajduje się Sanatorium Uzdrawiskowe Anka, Dąbrówka, Młynarz, Mieszko i Dom Zdrojowy. Pacjentami uzdrowiska są także dzieci, głównie z problemami układu oddechowego, układu wydzielania wewnętrznego a także mózgowym porażeniem dziecięcym.
9. Ta miejscowość leży we wschodniej części Ziemi Kłodzkiej, w dolinie rzeki Białej i u podnóża Gór Żłoty. Najbardziej znane źródła to Jerzy i Zdzisław. Leczy się tu schorzenia endokrynologiczne, choroby przemiany materii, dolegliwości skóry i choroby tętnic oraz choroby zawodowe.
10. To uzdrowisko leży w jednym z najczystszych ekologicznie rejonów kraju – na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Łukawskiego, w dolinie rzeki Tabor i jej prawego dopływu Czarnego Potoku, wśród zalesionych gór. Jak się to uzdrowisko nazywa?



Kudowa Zdrój, Rymanów Zdrój, Jedlina Zdrój, Iwonicz Zdrój, Łądek Zdrój, Polanica Zdrój, Goczałkowice Zdrój, Duszniki Zdrój, Jedlina Zdrój, Długopole Zdrój, Szczawno Zdrój.

## Niesobowe formy czasownika

W formach nieosobowych czasownika podmiot (wykonawca czynności) jest nieznanym lub zbiorowym. Jednym ze sposobów wyrażania czasownika w formie nieosobowej jest forma 3. osoby liczby pojedynczej (rodzaj nijaki) czasownika w stroju czynnej + zaimek zwrotny się, np.

**leczy się**

**leczyło się**

**będzie się leczyło (leczyć)**

**leczyłoby się**

**pije się**

**piło się**

**będzie się piło (pić)**

**piłoby się**

**robi się**

**robiło się**

**będzie się robiło (robić)**

**robiłoby się**

**tańczy się**

**tańczyło się**

**będzie się tańczyło (tańczyć)**

**tańczyłoby się**

Przykłady:

W uzdrowiskach *ludzie piją* wodę mineralną.

W uzdrowiskach *pije się* woda mineralna.

W przyszłości *ludzie będą* spędzać urlop tylko w uzdrowiskach.

W przeszłości będzie się spędzać urlop tylko w uzdrowiskach.

### **Ćwiczenia:**

**Proszę uzupełnić formami bezosobowymi.**

W uzdrowiskach ..... (leczyć) na przykład otyłość, niedokrwistość i schorzenia narządu ruchu.

W kawiarni Iveta ..... (serwować) najlepszą kawę w całym kraju. Tutaj .....(robić) kąpiele mineralne i masaże (podwodne, wibracyjne, wirowe).

<sup>7</sup>Innym sposobem wyrażenia czasownika w formie nieosobowej jest użycie czasowników niefleksyjnych: **trzeba, wolno, można, warto**, po których następuje **bezokolicznik**, np.

**Trzeba** – powinno się, należy, wypada, coś jest potrzebne, konieczne

Trzeba dać mu lekarstwo.

Pomóc ci? - Nie, dziękuję, nie trzeba.

**Wolno** – Czy tu wolno palić? Nie, nie wolno.

Nie wolno śmiecić.

**Można** – jest rzecz możliwą, nie ma przeszkody, jest się w stanie coś zrobić, wolno coś komuś.

Czy można panią prosić do tańca?

Czy można wyjść?

---

<sup>7</sup> Převzato z *Kiedyś wrócisz tu...*, str. 22

**Warto** – jest sens, cel w czymś, w zrobieniu czegoś, opłaci się, należy, należałoby, trzeba  
Nie warto tego kupować.

Nie warto o tym mówić.

Przez dodanie odpowiednich form czasownika *być* możemy wyrazić czas przeszły, przeszły, tryb przypuszczający.

*Czas przeszły*

trzeba było

wolno było

można było

warto było

*Czas przyszły*

trzeba będzie

wolno będzie

można będzie

warto będzie

*Tryb przypuszczający*

trzeba by było

wolno by było

można by było

warto by było

Na przykład:

Można by było zaprosić gości.

Warto by było wyjechać.

To można było inaczej zorganizować.

Tutaj dawniej nie wolno było palić.

### **Ćwiczenia:**

**Proszę uzupełnić wyrazami trzeba, wolno, warto, można.**

W teatrze zdrojowym odbywają się koncerty i przedstawienia teatralne, które .....  
zobaczyć.

W całym budynku nie ..... palić.

Turnus 2-tygodniowy w pokoju 1-osobowym kosztuje 1600 zł. Nie ..... tego  
kupować.

W kawiarni Monika serwuje się najlepsza kawę – ..... zaprosić gości.

W Polsce znajduje się wiele uzdrowisk, nie ..... jeździć za granicę.

Majama SPA to jedyny na Śląsku autoryzowany instytut kosmetyczny amerykańskiej firmy  
Pevonia Botanica - ..... go zwiedzić.

Nie ..... płacić za drogie i niepotrzebne zabiegi kosmetyczne.

W całym sanatorium nie ..... śmiecić.

W uzdrowisku ..... zobaczyć muzeum, skansen, galerii, park zdrojowy,  
fontannę i Pijalnię Wód Mineralnych.

Na tańce ..... wybrać się w okolice parku – do Zdrojowej, gdzie  
codziennie wieczorem odbywają się potańcówki. Czy ..... panią prosić do  
tańca?

..... dbać o zdrowie.

Czym najlepiej do uzdrowisk dojechać? ..... dojechać samochodem albo  
autobusem.

..... odwiedzić na przykład Wiedeń lub Pragę.

..... odbyć spacer aby zobaczyć malownicze wodospady i górską przyrodę.

..... Przejsć około 70 m aby dojść do Zakładu Przyrodoleczniczego.

**Proszę dokończyć zdania za pomocą zwrotów podanych w ramce:**

klimatu morskiego, najbardziej znane źródła, nudzić, klimat, najstarszym budynkiem, przez Kazimierza Wielkiego, restauracji Kosmicznej, polskich uzdrowisk, klimat Rymanowa, lecznicze wody, nizinne uzdrowisko, ciepłych źródeł mineralnych, Szanieckiego Parku Krajobrazowego, schorzenia endokrynologiczne, choroby przemiany materii, dolegliwości skóry i choroby tętnic oraz choroby zawodowe, terenie Parku Zdrojowego, największą

1. Iwonicz Zdrój jest jednym z najstarszych .....
2. .... w Krynicy jest Pijalnia Słotwinka z 1815 roku.
3. .... wykazuje cechy klimatu górskiego, a dzięki znacznej zawartości jodu, również cechy .....
4. Solec Zdrój to .....schowane w Niece Soleckiej, nad rzeką Rzęską, w bezpośrednim sąsiedztwie .....
5. Piwniczna Zdrój to miasteczko założone .....
6. Horyniec Zdrój wykorzystuje ..... siarczkowe i bogate złoża borowiny.
7. Uzdrowisko Łądek słynie z ..... o unikalnym składce chemicznym.  
..... to Jerzy i Zdzisław. Leczy się ..... tu ..... również .....
8. W Kudowie nawet wieczorem nie można się ..... Najlepsze potańcówki odbywają się w .....
9. Uzdrowiska Połczyn S.A. znajdują się na .....  
..... Połczyna Zdroju można określić jako nizinny, łagodny i wskazany dla kuracji leczniczych.
10. Uzdrowisko Kołobrzeg posiada ..... bazę hotelową, postawową i specjalistyczną kadrę medyczną oraz niezbędne zaplecze diagnostyczno-lecznicze.

## C. Klíč k úlohám

**Waż literowy:** I. turystyka, pielęgniarka, budynek, szpital, koncert, leczyć, restauracja, przyroda, pijalnia.

II. teatr, pomnik, park, muzeum, galeria, pacjent, recepta, odporność, zabytek, sauna, masaż.

**Podane w nawiasach czasowniki proszę napisać w odpowiednich formach:**

1. leczy się, 2. położone, 3. są, wynoszą, 4. przygotowuje, 5. specjalizuje się, 6. pochodzi, 7. przyjechało, leczyć, 8. odbywa się, funkcjonuje, 9. odbywają się, 10. zregeneruje się, 11. zajmuje się, 12. jest, 13. kosztuje, obejmuje, 14. znajdują się, 15. leży.

**Proszę umieścić czasowniki we właściwej tabeli. Proszę napisać formę 1. i 2. liczby pojedynczej:**

**-ę/-esz**

dziękuję/dziękujesz

piję/pijesz

idę/idziesz

piszę/piszesz

kosztuję/kosztujesz

znajduję/znajdujesz się

oferuję/oferujesz

zregeneruję/zregenerujesz

specjalizuję/specjalizujesz się

pozyskuję/pozyskujesz

nabiorę/nabierzesz

poznaję/poznajesz

żyję/żyjesz

pracuję/pracujesz

dyskutuję/dyskutujesz

**-ę/-isz, -ysz**

robię/robisz

leczę się/leczysz się

lubię/lubisz

tańczę/tańczysz

spię/spisz

chodzę/chodzisz

pochodzę/pochodzisz

mówię/mówisz

**-am/-asz**

pływam/pływasz

mam/masz

tryskam/tryskasz

czytam/czytasz

oglądam/oglądasz

wypoczywam/wypoczywasz

gram/grasz

**-em/-esz**

jem/jesz

umiem/umiesz

wiem/wiesz

**Proszę napisać pytania na dana zdania:**

1. Ile kosztuje 1-osobowy pokój z łazienką?
2. Co znajduje się na miejscu?
3. Co mogą robić goście w kawiarni Monika?
4. Co znajduje się w centrum miasta?
5. Co leczy się w uzdrowisku Czerniawa?
6. Jakie źródła są czynne w uzdrowisku Długopole Zdrój?
7. Ile miejsc noclegowych z łazienką oferuje budynek?
8. Gdzie są najlepsze potańcówki dla pacjentów?
9. Jaki klimat panuje w uzdrowiskach?

**Pytania do tekstu:**

1. Uzdrowiska dysponują naturalnymi czynnikami leczniczymi, do których zalicza się wody mineralne oraz właściwości klimatyczne.
2. Głównymi atrakcjami turystycznymi Kudowy jest położona w dzielnicy miasta Czermna Kaplica Czaszek – jedna z trzech w Europie (kaplica wyłożona czaszkami i piszczelami ludzi zmarłych w czasie wojny trzydziestoletniej oraz zarazy), odrestaurowany park zdrojowy z pijalnią wód mineralnych (wody arsenowe) i otwarte w 2002 r. kryte kąpielisko.
3. W Kudowie organizowane są Festiwale Moniuszkowskie, których repertuar złożony jest w większej części z dzieł Stanisława Moniuszki, twórcy polskiej opery narodowej.
4. Dwie z nich nazywają się Marchlewski i Śniadecki, trzeci jest umieszczona niedaleko stawu (w Parku Zdrojowym).
5. W Kudowie znajduje się jeszcze Muzeum Zabawek, Muzeum Żaby, Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego ze skansenem.
6. Leczą się tutaj osoby z chorobami reumatycznymi, chorobami ortopedycznymi i chorobami neurologicznymi.
7. Leczyli się tutaj na przykład: Goethe, cesarzowa Katarzyna II, cesarz Aleksander I, królowie pruscy, John Quincy Adams – prezydent USA.
8. Leczy się tu choroby układu trawiennego i moczowego, układu krążenia i przemiany materii.
9. Najstarszym budynkiem w Krynicy jest pijalnia "Słotwinka" z 1806 roku.
10. Wody mineralne nazywają się: "Karol 2", "Klimkówka 27", "Iwonicz 11", "Elin 7", "Iza 19".
11. Nie brakowało licznych dostojników, między innymi bawił w Rymanowie-Zdroju arcyksiążę Albrecht, stryj cesarza Franciszka Józefa. Leczył się tutaj również Stanisław Wyspiański, a także sławny kompozytor Ludomir Różycki.  
W księgach kuracjuszy odnotowane są nazwiska znanych pisarzy: Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Kornela Makuszyńskiego, Janusza Meissnera.
12. Uzdrowisko znajduje się w Polsce położone w województwie podkarpackim, w powiecie krośnieńskim, w gminie Rymanów.

13. Pawilon Handlowy, Teatr, Klub Kuracjusza, Pijalnia, Hala spacerowa, Muszla koncertowa, Altana nad źródłem, Dom Zdrojowy, Park Zdrojowy im. H. Wieniawskiego, Wieża Anny, Park Szwedzki.

**Do każdego obrazka przyłącz poprawną nazwę uzdrowiska:**

1. Łądek Zdrój
2. Krynica Zdrój
3. Kudowa Zdrój
4. Rymanów Zdrój
5. Iwonicz Zdrój
6. Szczawno Zdrój

**Proszę znaleźć w tabelce nazwy oraz typy chorób, które leczy się w uzdrowiskach:**

K	A	R	D	I	O	L	O	G	I	C	Z	N	E
X	L	E	R	T	S	B	R	A	C	X	L	J	N
B	E	U	Q	F	T	D	T	S	K	Ó	R	Y	D
E	R	M	S	D	E	Z	O	T	H	J	N	H	O
G	G	A	N	G	O	A	P	R	U	C	H	U	K
Z	I	T	E	O	P	W	E	O	Z	U	Z	O	R
E	A	Y	R	T	O	O	D	L	G	P	T	D	Y
M	F	C	W	Y	R	D	Y	O	D	Ł	F	D	N
A	S	Z	O	Ł	O	O	C	G	N	U	D	E	O
W	E	N	W	O	Z	W	Z	I	M	C	V	C	L
A	R	E	E	Ś	A	E	N	C	G	T	A	H	O
Q	C	G	B	Ć	C	D	E	Z	J	L	S	O	G
H	A	D	X	Q	T	E	T	N	I	C	T	W	I
P	O	K	A	R	M	O	W	E	B	M	M	E	C
L	Z	Y	X	S	T	R	E	S	F	D	A	E	Z
D	N	C	U	K	R	Z	Y	C	A	F	R	E	N
G	I	N	E	K	O	L	O	G	I	C	Z	N	E

**Proszę rozwiązać krzyżówkę:**

1. LECZĄ SIĘ
2. BASEN
3. KAWIARNIA
4. FONTANNA
5. CHOROBY
6. TANCZYĆ

**LEKARZ**



**Proszę rozwiązać krzyżówkę:**

1. KUDOWA ZDRÓJ
2. DŁUGOPOLE ZDRÓJ
3. DUSZNIKI ZDRÓJ
4. POLANICA ZDRÓJ
5. GOCZAŁKOWICE ZDRÓJ
6. IWONICZ ZDRÓJ
7. JEDLINA ZDRÓJ
8. SZCZAWNÓ ZDRÓJ
9. ŁĄDEK ZDRÓJ
10. RYMANÓW ZDRÓJ

**UZDROWISKA**

**Proszę uzupełnić formami bezosobowymi:**

leczy się, serwiruje się, robi się.

**Proszę uzupełnić wyrazami trzeba, wolno, warto, można:**

warto, wolno, warto, można, warto, trzeba, warto, wolno, można, warto, można, Trzeba, Można, Można, Warto, Trzeba.

**Proszę dokończyć używając zwrotów podanych w ramce:**

1. polskich uzdrowisk
2. Najstarszym budynkiem
3. Klimat Rymanowa, klimatu morskiego
4. nizinne uzdrowisko, Szanieckiego Parku Krajobrazowego
5. przez Kazimierza Wielkiego
6. lecznicze wody
7. ciepłych źródeł mineralnych, Najbardziej znane źródła, schorzenia endokrynologiczne, choroby przemiany materii, dolegliwości skóry i choroby tętnic oraz choroby zawodowe.
8. nudzić, restauracji Kosmicznej
9. terenie Parku Zdrojowego, Klimat
10. największą

## 4. ZÁVĚR

---

Cílem mé práce bylo představit téma lázeňství z jazykového hlediska. Hlavním úkolem bylo shromáždit veškeré materiály týkající se daného tématu a vytvořit potřebnou slovní zásobu. Práce je systematicky rozdělena do tří částí.

V první části jsem se zabývala jazykovou stránkou, kde jsem zkoumala nejrůznější texty na dané téma. Byly využity odborné publikace a internetové strany týkající se lázeňského cestovního ruchu. V těchto textech jsem hledala a porovnávala českou a polskou slovní zásobu. Poté jsem se zabývala původem jednotlivých výrazů, porovnávala mluvnické rody, které se v mnoha česko-polských případech odlišují a zabývala se zrádnými slovy. Zjistila jsem, že se v excerpované slovní zásobě vyskytuje také velké množství neologizmů a internacionalizmů.

V druhé části, která obsahuje pracovní listy jsem vytvořila soubor gramatických a konverzačních cvičení a textů doplněných zajímavými ilustracemi. Tyto materiály by měly studentům poskytnout základní informace o daném tématu, doplnit jejich slovní zásobu, rozvinout konverzační schopnosti a upevnit gramatické znalosti. Mým záměrem bylo vytvořit tyto pracovní listy takovým způsobem, který by pomohl zintenzivnit výuku odborného polského jazyka. Tohoto cíle jsem se snažila dosáhnout tím, že jsem gramatická cvičení doplňovala různými kreativními úkoly, například rozluštění křížovek na dané téma, najít ukrytou terminologii v osmisměrce, přiřadit k ilustracím názvy lázeňských destinací, nebo najít výrazy v hadu složeném z písmen.

Třetí část je obsažena na CD, které je součástí přílohy. Je zde uložena slovní zásoba týkající se daného tématu, která se skládá z 200 výrazů zpracovaných v programu Microsoft Office Access. Potřebná slovní zásoba byla čerpána z odborných publikací a internetových stránek. Ke zpracování slovní zásoby a pracovních listů jsem využila především odborné publikace: *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* a *SPA i uzdrowiska*, ze kterých jsem čerpala jednak rady z metodologického hlediska, tak i potřebné texty k jednotlivým jazykovým cvičením. Dalším důležitým zdrojem byl Internet, z něhož jsem čerpala texty sloužící ke čtení doplněné ilustracemi. K vypracování slovníku byly použity české a polské slovníky včetně polského a českého jazykového korpusu dostupného na internetových stránkách.

Toto téma bylo zvoleno proto, jelikož lázeňství bylo hlavním prvkem počátků cestovního ruchu a v posledních letech rozvoj léčebného turizmu nabírá na dynamice díky novým formám, možnostem a propojování jednotlivých aktivit. Cílem této práce bylo zaměřit se na typické výrazy patřící do oboru lázeňství.

## 5. PŘÍLOHA - STUČNÝ SLOVNÍK

---

<b>Haslo</b>	<b>HESLO</b>
aerobik	aerobik
akupunktura	akupunktura
alergia	alergie
alergolog	alergolog
aromaterapia	aromaterapie
astma	astma
atrakcja	aktrakce
badanie	lékařská prohlídka
balneologia	balneologie
bark	rameno
basen	bazén
boisko	hřiště
ból, boleść	bolest
ciało	tělo
ciepło	teplo
cukrzyca	cukrovka
ćwiczenie	cvičení
depresja	deprese
dermatolog	dermatolog
dieta	dieta
dobroczynny	blahodárný
dolegliwość	zdravotní potíže, zdravotní
dychawica	záducha
egzema	ekzém
emeryt	důchodce
endokrynologia	endokrinologie
fitness	fitness
fizjoterapeuta	fyzioterapeut

10. května 2011

Stránka 1 z 7

**Haslo**

fontanna  
fryzjer  
fytokosmetyka  
gabinet  
galeria  
galwanizacja  
gimnastyka  
ginekologia  
głowa  
hotel  
choroba  
chory  
inhalacja  
instytut  
inwalida  
jadalnia  
jaskinia  
kantor wymiany walut  
kąpać się  
kąpiel  
kardiologia  
kawiarnia  
klimat  
kłopot  
kolumnada  
kompleks  
koncentracja  
kondycja  
konferencja  
kontrola

**HESLO**

fontána  
kadeřník  
fytokosmetika  
ordinace  
galerie  
galvanizace  
gymnastika  
gynekologie, ženské lékařství  
hlava  
hotel  
choroba, nemoc  
marod  
inhalace  
ústav, institut  
invalida  
jídelna  
jeskyně  
směňárna  
koupat se  
koupel, lázeň  
kardiologie  
kavárna  
klíma, podnebí  
potíř  
kolonáda  
komplex  
soustředění  
kondice  
konference  
kontrola

<b>Haslo</b>	<b>HESLO</b>
kort	kurt
kość	kost
kosmetyka	kosmetika
krążenie	oběh
kręgosłup	páteř
krtań	hrtan
kuracja	léčba, kúra
kuracjusz	lázeňský host
kurort	lázeňské místo
laser	laser
łazienka	koupelna
lecznica	léčebna
leczniczy	léčivý
lęk	úzkost
lekarstwo	lék
lekarz	lékař
łuszczycza	lupénka
manikiur	manikúra
masaż	masáž
masaż limfatyczny	lymfomasáž
masażysta	masér
maseczka	maska
metabolizm	metabolismus
migrena	migréna
muzykoterapia	muzikoterapie
nadciśnienie	vysoký krevní tlak
nadwaga	nadváha
narząd	ústojí, orgán
natrysk	sprcha, postřik
nerka	ledvina

<b>Haslo</b>	<b>HESLO</b>
nerw	nerv
nerwica	neuróza
neurologia	neurologie
niedokrwitość	chudokrevnost
oddechowy	dýchací
oddychać	dýchat
okład	zábal
operacja	operace
opieka	péče
ordynator	primář
ortopedia	ortopedie
oskrzele	průdušky
osteoporoza	osteoporóza
otyłość	obezita
pamiątka	suvenýr
parafina	parafín
parafinoterapia	parafinová terapie
park	park
parking	parkoviště
pawilon	pavilon
pedikiur	pedikúra
pęcherz moczowy	močový měchýř
pensjonat	penzion
pielęgniarka	zdravotní sestra
pilates	pilates
plecy	záda
płuco	plíce
pływać	plavat
pobyt	pobyt
pokój	pokoj

<b>Hasło</b>	<b>HESLO</b>
pomoc	pomoc
prąd	proud
procedura	procedura
program	program
przechadzka	procházka
przywrócić zdrowie	navrátit zdraví
psycholog	psycholog
recepta	recept
regeneracja	regenerace
rehabilitacja	rehabilitace
rekondycja	rekondice
restauracja	restaurace
reumatyzm	revma
rozedma	rozedma
ruch	pohyb
sala	sál
sanatorium	sanatorium
sauna	sauna
serce	srdce
sezon	sezona
schorzenie	onemocnění
siła, energia	síla
siłownia	posilovna
skóra	pokožka
słuch	sluch
solarium	solárium
specjalista	specialista
specjalizować	specializovat
sport	sport
stan	stav

10. května 2011

Stránka 5 z 7



**Haslo**

staw  
stołować się  
stres  
światło  
szkolenie  
szlafrok  
tańczyć  
tarczycza  
telefon  
tenis stołowy  
terapia  
teren  
tętnica  
tchawica  
trening  
trzustka  
turnus  
turystyka  
twarz  
ultradźwięk  
umysł  
uraz  
urlop  
urologia  
usługa  
uzdrowić  
uzdrowisko  
uzdrowiskowy  
wanna wirowa  
warunek

**HESLO**

kloub  
stravovat se  
stres  
světlo  
školení  
župan  
tancovat  
štítná žláza  
telefon  
stolní tenis  
terapie  
území  
tepna  
průdušnice  
trénink  
slinivka  
turnus  
turistika  
tvář, obličej  
ultrazvuk  
mysl, rozum  
úraz  
dovolená  
urologie  
služba  
uzdravit  
lázně  
lázeňský  
vířivá vana  
podmínka

<b>Haslo</b>	<b>HESLO</b>
wątroba	játra
willa	vila
winiarnia	vinárna
wizyta	návštěva
woda mineralna	minerální voda
wycieczka	výlet
wypoczynek	odpočinek
wywiad	přijímací zpráva
wzrok	zrak
zabieg	zákrok
zaburzenie	porucha, podráždění
zaburzenie wymowy	poruchy výslovnosti
zabytek	pamětihodnost
zakwaterowanie	ubytování
zapalenie	zánět
zatoka	dutina
zbadać	vyšetřit
źródło	pramen
zdrowie	zdraví
zmarszczka	vráska
żołądek	žaludek
źródło mineralne	minerální pramen

## 6. ABSTRACT

---

**Key words:** translation, interpretation, vocabulary, terminological base, bathing, health, tourism.

This work deals with analysis of bathing professional terminology. It consists of texts and typical expressions from the specific part of tourism. The second theoretical part deals with analysis of individual expressions. It succeeded to collect the necessary materials, especially from professional publications and the Internet. The third part of the work is compiled from these materials and it consists of worksheets. These worksheets should serve to students in the teaching of Polish language.

## STRESZCZENIE

**Słowa kluczowe:** przekład, tłumaczenie, zasób leksykalny, baza terminologiczna, lecznictwo uzdrowiskowe, zdrowie, turystyka.

W niniejszej pracy jest zawarta analiza terminologii fachowej z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego. Umieszczone zostały w niej teksty i wyrazy typowe dla danej dziedziny ruchu turystycznego, na które zebrano potrzebne materiały przede wszystkim z specjalistycznych publikacji i Internetu. Te z kolei zostały zestawione w części trzeciej, która jest częścią praktyczną. Zawiera tematyczne karty pracy, które mają stanowić pomoc naukową podczas nauki języka polskiego. W drugiej tym razem teoretycznej części pojedyncze wyrazy są poddane analizie.

## 7. ANOTACE

---

**Autor:** Monika Nýčová

**Fakulta:** Filozofická

**Katedra:** Slavistiky, sekce polonistiky

**Název bakalářské práce:** Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení (lázeňství).

**Vedoucí bakalářské práce:** Mgr. Jan Jeništa

**Počet znaků:** 74 700

**Počet příloh:** 1

**Počet titulů použité literatury:** 18

**Klíčová slova:** překlad, tlumočení, slovní zásoba, terminologická báze, lázeňství, zdraví, turistika.

Tato práce se zabývá analýzou odborné terminologie na téma lázeňství. Obsahuje texty a typické výrazy z dané oblasti cestovního ruchu, na které se podařilo sesbírat potřebné materiály a to především z odborných publikací a internetu, z nichž je sestavena třetí praktická část obsahující pracovní listy, které by měly sloužit studentům při výuce polského jazyka. Druhá teoretická část se zabývá analýzou jednotlivých výrazů.

## 8. BIBLIOGRAFIE

---

### a) Seznam literatury

BEŠTA, T., *Polština pro Čechy*, Praha 1976.

BIELECKI, S. – GOLIŃSKI, J. – JURKOWSKI, B., *Leksykon naukowo-techniczny*, Varšava 2001.

CIENKOWSKI, W., *Praktyczny słownik wyrazów bliskoznacznych*, Varšava 1993.

DUBISZ, S., *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Varšava 2003.

DUNAJ, B., *Słownik współczesnego języka polskiego*, Varšava 1996.

FILIPEC, J. – DANEŠ, F., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha 2005.

GIERAK-STANZOŃ, E. – POKRYWKA-OSIP, M., *SPA i uzdrowiska*, Varšava 2008.

GREPL, M. – HLADKÁ, Z. – JELÍNEK, M., *Průruční mluvnice češtiny*, Praha 2008.

LIPÍŃSKA, E. – DAŃBSKA, G., E., *Kiedyś wrócisz tu...*, Krakov 1997.

LOTKO, E., *Polština a čeština z hlediska typologického*, Olomouc 1981.

LOTKO, E., *Zrádná slova v polštině a češtině*, Olomouc 1987.

MARKOWSKI, A., *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Varšava 1999.

MARTINCOVÁ, O., *Nová slova v češtině, slovník neologizmů 2*, Praha 2004.

MARTINCOVÁ, O., *Nová slova v češtině, slovník neologizmů*, Praha 1998.

MRHAČOVÁ, E. - BALOWSKI, M., *Česko-polský frazeologický slovník*, Ostrava 2009.

ORŁOŚ, Z., T., *Czesko-polski słownik zradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*, Krakov 2003.

SERETNY, A – LIPÍŃSKA, E., *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Krakov 2005.

SIATKOWSKI, J. – BASAJ, M., *Słownik czesko-polski*, Varšava 2002.

b) Internetové zdroje

[www.google.com](http://www.google.com)

[www.iwonicz-zdroj.pl](http://www.iwonicz-zdroj.pl)

[www.krynica-zdroj.pl](http://www.krynica-zdroj.pl)

[www.kudowa.pl](http://www.kudowa.pl)

[www.ladek.pl](http://www.ladek.pl)

[www.slovník-cizich-slov.net](http://www.slovník-cizich-slov.net)

[www.wikipedia.cz](http://www.wikipedia.cz)

[www.wikipedia.pl](http://www.wikipedia.pl)